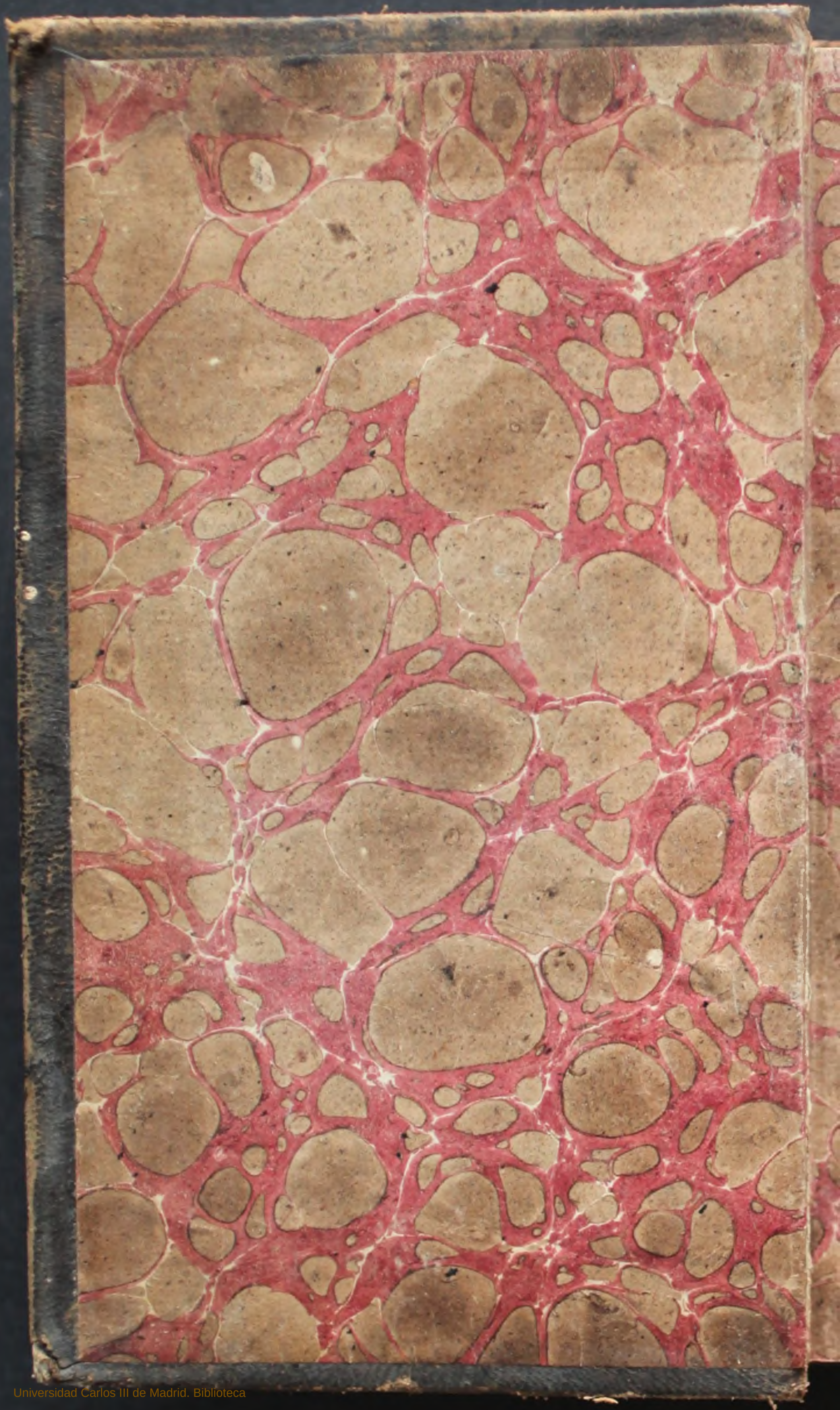
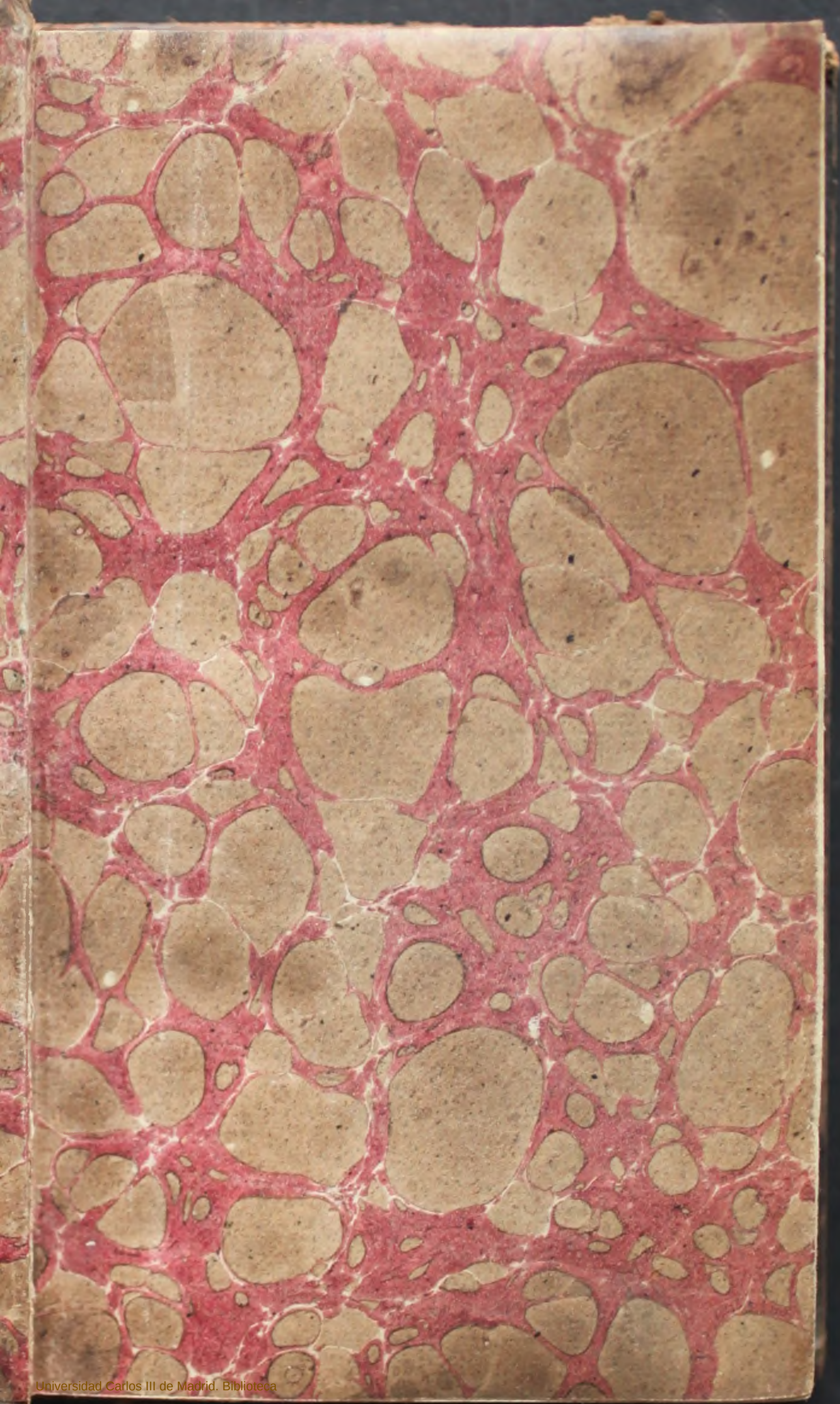

T. 145154

C. 1206921

H I A T V S

Nº 108.

I A C O B I
C A S S A N I
O B S T R V C T V S.

Vbi immensa illius totam Europam scriptione
deuorantis ambitio nullo Iure niti demon-
stratur: ditiones Belgicæ Iuri Regis Catholi-
ci asseruntur: fœderum regionum vis atque
virtus comprobatur: hodierni denique belli
Hispano- Gallo- Belgici iustitia ostenditur.
Quibus illapsa est disceptatio de pace Pra-
genſi c1o Ioc xxxv. aduersus Deploratio-
nem Iusti Asterij: accessitque caput Posthu-
mum super Vindicijs Gallicis.

A V C T O R E

FRANCISCO ZYPÆO I Cto Protonot. Apost. Canonico
Officiali, & Archidiacono Antwerp.

*Nabuchodonozor habuit mysterium consilij sui, vt
omnem terram suo subiugaret Imperio. Iudith c. 2.*

A N T V E R P I Æ

Apud Hieronymum Verdussium.

A N N O M. DC. XXXIX.

R. 3437

11

E
IN
fe
ce
fu
ho
tu
m
p
n
e

EMINENTISSIMO DOMINO

D. MARTIO

S. ANGELI

IN FORO PISCIVM DIACONO CARD. GI-
NETTI, AD IMPERATOREM, ET VTRVM-
QVE REGEM S. S. LEGATO A LATERE.

MINENTISSIM E
Domine, Ritu pris-
co Hebræis diuini-
tus præscripto ho-
stiaë pacificorum non
ab ipsis offerentibus
altari imponebantur,
sed à sacerdote. Apud Te ergo Sa-
cerdotem, atque eminentissimum
summi Sacerdotis Legatum munus
hoc meum fisto : dicatum consecra-
tumque Deo, cuius est terra, Do-
mino exercituum, Deo pacis: susci-
piendum à Te, altarique illius impo-
nendum. De terræ Imperijs litigatur,
exercitusque confligunt ; Pacis ta-
men

men studio bellum gerunt, qui recta intentione gerunt. Non pax quæritur, inquit D. Augustinus c. noli. 23. q. 1. ut bellum geratur, sed bellum geritur, ut Pax acquiratur. Eundem in finem indictus fuit Agrippinam conuentus, ut omissis bellis Paci litaretur, eique sacrificio Eminentia Tua præesset. Libro hoc meo bellui & ego: sed tamen ita, ut semper propositum mihi fuerit, ut illucescente belli Iustitia obsequium Paci præstarem. mihi que illud contingeret, quod & D. Augustinus ubi supra monet; esto bellando pacificus, ut eos quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas. ut dum conor belli æquitatem, quæ nimis hostiliter obscuratur, in lucem producere, Hiatus Cassanicos obstruere, immensum belli-creparum ambitum remorari; Pacem habeat voluntas; bellum necessitas. quæ & me in hoc bellum compulit, ferre non valentem non iniquè tantum agi; sed iniquitatem defendi. Votum hoc sanè semper meum

meum fuit, quod iterum addit D. Augustinus, vt liberet Deus à necessitate, & conseruet in pace. Hostiam ergo, vt illa ob hostem factum sacrificium dicitur, ita meam vtinam Deus Pacificam esse largiatur! sub eo igitur illam voto apud Dei Pacis sacrificum, supremoque illius Sacerdoti hîc subrogatum venerabundus iterum sisto: precatus vt super altare eam dignetur adolere, Numenque Orbi Europæo propitium exorare. Antuerpiæ 13. Nouemb. 1638.

EMINENTIÆ TVÆ

observantissimus

Franc. vanden Zijpe.

DOMINO

CVIVS EST TERRA, ET PLENITVDO EIVS,
IN CVIVS MANV SVNT OMNES FINES TER-
RAE,

*Psal. 49. 23.
Psal. 94.*

QVI DIVISIT GENTES, ET SEPARAVIT FI-
LIOS ADAM,

Deut. 32.

QVI CONSTITVIT TERMINOS POPVLO-
RVM,

Cant. Moyf.

IN CVIVS MANV SVNT OMNIVM POTES-
TATES,

*Missal. in Pa-
rasceue.*

ET OMNIVM IVRA REGNORVM,

QVI TRANSFERT REGNA , ATQVE
CONSTITVIT,

Dan. 2.

QVI PRAESCINDET FINES REGNORVM:

Iob 12.

DOMINO EXERCITVVM *Isa. 1.*

CVIVS EST BELLVM CONTRA AMALEC,
QVI SVOS PRAECINGIT VIRTUTE AD
BELLVM,

*Exod. 17.
Psal. 17.*

CVIVS EST POTENTIA, ET GLORIA, AT-
QVE VICTORIA,

2. Par. 29.

QVI, PROVT ILLI PLACET , DAT DIGNIS
VICTORIAM:

2. Mach. 15.

DEO PACIS

Rom. 15. 16

QVI GLADIVM ET BELLVM CONTERIT,
QVI, QVAE PROCEDVNT DE LABIIS SVIS,
NON FACIT IRRITA:

Osea 2.

LIBRVM HVNC SVVM.

Psal. 88.

DICAT, CONSECRATQVE

Franciscus Zypæus.

INDEX TITVLORVM.

LIBER I.

CAPVT I.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus? p. 1.

CAPVT II.

Quod propius Cassano propositum? 4.

CAPVT III.

Regnorum Europaorum delatio Romanis, an quibus
legibus obnoxia? 6.

CAPVT IV.

Antinomia Cassani. 12.

§. De bello quaesitis. 13.

§. Successione. 16.

§. Testamento. 18.

§. In dotem datione. 21.

§. Adoptione. 22.

§. Donatione. 24.

§. Emptione. 24.

§. Cessione. 26.

§. Transactione, pace, foedere. 28.

§. Praescriptione. 30.

§. Alienatione. 31.

§. Inuestitura. 32.

§. Miscellanea. 37.

INDEX CAPITV M.

CAPVT V.

Applicatio dictorum, propositio dicendorum. 40

CAPVT VI.

De lege, & terra Salica. 42

CAPVT VII.

*An omnia Caroli Magni iura Regibus Franciæ com-
 petant?* 49

CAPVT VIIL.

De vnione. 52

CAPVT IX.

*An Imperio à Francis translato, reges Franciæ Carolo
 Magno quàm Imperatori videri successisse, eòue no-
 mine aliquid ad eos spectare possit?* 56.

CAPVT X.

An vnio ditionum fiat ipso iure, an facto opus sit? 60.

CAPVT XI.

*An facta sit vnquam vnio Prouinciarum, quas om-
 nino multis capitibus, tamquam totidem actioni-
 bus, vindicare vult Cassanus?* 64.

CAPVT XII.

*An reges plures prouincias vnire possint inuitas, po-
 puloque refragante?* 66.

CAPVT XIII.

Quæ sint iustæ causæ contradicendi vnioni? 71.

CAPVT XIV.

Quæ ex dictis consequentia? 75.

CA.

INDEX CAPITVM.

CAPVT XV.

An æternæ sint regales actiones, regnorumque vindicationes? an nullo temporis lapsu, nulla præscriptione tollantur? an iniqui omnes illorum, quæ non secundum leges sunt olim parta, possessores? 76.

CAPVT XVI.

De Belgicæ seu Inferioris germaniæ prouincijs. 85.

§. Brabantia. 86.

§. Limburgo. 94.

§. Luxemburgo. 95.

§. Geldria. 98.

§. Flandria. 101.

§. Artesia. 119.

§. Insulis, Duaco, Orchiaeo. 121.

§. Hannonia. 124.

§. Hollandia, Zelandiaque. 127.

§. Namurco. 129.

§. Zutphania. 130.

§. Marchionatu sacri Imperij. 131.

§. Mechlinia. 135.

§. Frisia. 141.

§. Ultraiecto. 143.

§. Trans-Issalania. 146.

§. Groeninga. 147.

§. Cameraco. 148.

§. Burgundiæ Comitatu. 149.

§. Burgundiæ Ducatu. 151.

INDEX CAPITVM.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

DE fœderum obseruantia. 162.

CAPVT II.

An aliqua excellentia, merita, & tituli Regum Francicorum huiusmodi Pontificio mandato, fœderibusue obstare possint? 167.

CAPVT III.

De pacto pacis. 170.

CAPVT IV.

De pace, quæ partem regni hosti tribuit. 172.

CAPVT V.

An obstant regni leges fundamentales? 173.

CAPVT VI.

An leges communes id vetent? 175.

CAPVT VII.

An iuramentum de non alienando Regibus iustæ necessitatis causa coactis refragetur? 183.

CAPVT VIII.

An vis, metus, carcer possit fœdera irritare? 186.

CAPVT IX.

Eiusdem argumenti, & an fœdera ab ipsis paciscentibus saltem Regibus seruanda non sint? 187.

CA

INDEX CAPITV M.

CAPVT X.

An pactis conuentis Franciscus I. fide promissorum liberatus fuerit soluta pecunia? 190.

CAPVT XI.

An possit aliqua belli iniustitia obiici fœderibus Hispano-Franco-Belgicis ? quo minus etiam bello capta illorum fierent , si tituli alij iusti abessent? 192.

CAPVT XII.

An fœdera ad successores transeant. 203.

CAPVT XIII.

An obligari successor possit inuitus? 204.

CAPVT XIV.

An consuetudine vsuque vetere , seu hodierno gentium iure , pacis fœderibus rectè reges regna minuant. 208.

CAPVT XV.

An consuetudine regni Francia Reges per pacis fœdera , vbi reip. expedit , regni limites possint imminuere. 210.

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

Argumentum huius libri, fecialis Belgici. 215.

CAPVT II.

De violatione pacis, adeoque iuris gentium. 222.

CAPVT III.

De fauore hæreticis impenso. 231.

CAPVT IV.

De perturbatione Ecclesiæ. 239.

CAPVT V.

De perturbatione quietis Belgicæ, publicæque. 243.

CAPVT VI.

De causis Imperatorio nomine per Serenissimum Ferdinandum Cardinalem Infantem explicitis. 248.

CAPVT VII.

An Hispani, Austriaciue omnia sub suam Monarchiam redigere intendant: eiusque rei suspicio iusta belli sit causa? 254.

CAPVT VIII.

Appendix eiusdem argumenti, & de bello Sabaudico & Mantuano. 262.

CAPVT IX.

Eiusdem argumenti, & de Valle Tellina. 264.

CAPVT X.

Eiusdem argumenti, & de Principibus Italis, & Germanis. 266.

CA

INDEX CAPITVM.

CAPVT XI.

De Imperio Romano-Germanico in Domo Austriacæ
æternando. 267.

CAPVT XII.

De domesticis Aurelianensibus, Anglicis, Lotharing.
dissidijs. 270.

CAPVT XIII.

Treuiri an ritè sint intercepti? 272.

CAPVT XIV.

Vtrum Electoribus aliisque Principibus Germanis lici-
tum sit fœdera contrahere? 273.

CAPVT XV.

An Elector sit Soueranus? 279.

CAPVT XVI.

An Dominus superior ius habeat vrbibus in feudum
datis præsidium immittendi. 284.

CAPVT XVII.

An Elector indignè habitus? 285.

CAPVT XVIII.

An cõto dedere se, & suscipi etiam Elector à Franciæ
Rege in protectionem potuerit. 287.

CAPVT XIX.

An ritè potuerit interim fecialis mitti, & missus qui
fuerit. 288.

CA

INDEX CAPITVM.

CAPVT XX.

An Hispani eodem tempore persuadeant Catholicis, quod summum eorum desiderium sit eis fauere, & malè velle hæreticis, his offerant pacem fauorabilibus conditionibus, vt deinde arma in illos vertant, ac demum vtrosque supprimant? 293

CAPVT XXI.

De assensu in pacem, sed generalem cum omnibus fœderatis. 298

CAPVT XXII.

Pax Pragensis xxx. Maij clo lcc xxxv. vt à calumnijs vindicanda sit, & vt manu-ducat ad pacem vniuersalem. 301.

CAPVT XXIII.

De manduci famis caninæ remedijs medico-politicis. 326

CAPVT POSTHVMMVM.

Super Vindicijs Gallicis. 340

CAPVT XXIV.

Manduci cornu-copia Imperium Constantinopolitani. 332

AP.

APPROBATIO.

Tractatum admodum Reuerendi
& Clarissimi D. Francisci Zijpæi
Archidiaconi & Officialis Antuer-
piensis, in quo Iacobi Cassani nimius,
& inordinatus erga Regem suum af-
fectus detegitur; & argumenta, qui-
bus nititur, solide refutantur; pro
veritate stabilienda opportunè typis
euulgandum censeo.

*P. Coens S. T. Licent. Canon. & Lib
Censor Antwerp.*

SVMMA PRIVILEGII
PHILIPPI IV. REGIS.

PHILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, Belgarum Princeps facultatem fecit Hieronymo Verdussio Typographo imprimendi librum cui titulus, *Hiatus Iacobi Cassani obstructus*, auctore *Francisco Zypaeo* IC. Prothonot. Apost. Canonico, Officiali, & Archidiacono Antuerpiensi, sanxitque ne quis illum, citra eiusdem Verdussij voluntatem, in Belgio imprimat, aut alibi impressum eo inferat, venalemque exponat, intra proximum nouennium: qui secus faxit, confiscatione librorum, ac alias multabitur, vt in litteris datis Bruxellis in Concilio secreto ix. Iulij 1638. & signatis de Gottignies, in Concilio autem Brabantiae 19. Augusti 1638. & signatis

I. COOLS.

H I A T V S

IACOBI CASSANI O B S T R V C T V S.

C A P V T I.

Quid dignum tanto feret hic promissor Hiato ?

MANDUCI à veteribus dicebantur famelici, quibus, ut qui fame canina laborant, nihil unquam satis est quod deuorent, crudum excoctumue sit, non tam inspiciunt, quam ut abunde sit quod edant, nec vlla eos capit saturitas, nulli sunt gulæ termini. Metaphorica autem significatione manducum vocabant eum, qui malas immane expandebat, dentibusque collisis crepitabat, terrendis infantibus: vnde apud Plautum in Rudentibus ita Charmides parasitus; *quid si in aliquo ad ludos pro manduco me locem? quapropter? quia vel clarè crepito dentibus:* enatarat enim parasitus è naufragio, totusque horrebat præ frigore, vnde paulo post dicit se omnia corusca loqui. Festus Pompeius tradit in pompis olim, inter cæteras ridiculas ac formidolosas imagines, ire solere effigiem, magnis malis, latè dehiscente rictu, & ingentem dentibus sonitum facientem, eam manducem appellabant. de cuiusmodi effigie Martialis;

Sum figuli lusus, rursi persona Bataui;

Quæ tu derides, hæc timet ora puer:

& Iuuenalis;

--- Tandemque redit ad pulpita notum

Exodium, cum personæ pallentis hiatum

In gremio matris formidat rusticus infans -

Personatis igitur hisce simulacris metus pueris incutiebatur,

A

tur,

tur, vltra inſuetum humanumque modum quid ſpectantibus, quaſi à tam immani ore abſorbendis. quin & viro cuiusmodi phantaſinata præſertim è longinquo aspectu turbant. eoque conſilio veteres deorum ſimulacra humanum modum deſcripſerunt: vnde illud Satyrici;

— tua ſacra, & maior imago

Humanâ, turbat pauidum, cogitque fateri.

Inde & Liuius lib. 5. Galli, inquit, venerabundi intuebantur in adium veſtibus ſedentes viros, præter ornatum habitumque humano anguſtior, maiestate etiam, quam vultus grauitasque oris præſerebat, ſimillimos diis. quin & ſpectra habitum vocemque humana maiorem aſſumere aſſueuerunt: vnde Plinius offertur ei, inquit, mulieris figura humana grandior. & Liuius d. lib. 5. in noua via vocem noctis ſilentio audiuiſſe clariorem humana: & quæ Virgilius;

Neque vox hominem ſonat: ô dea certè.

Nuper incidi in Iacobi Caſſani conſiliarij & aduocati Regiſtri librum, quem inſcripſit: *La recherche des droicts du Roy & de la Couronne de France, ſur les Royaumes, Duchez, Comtez, villes & pais occupez par les Princes eſtrangers appartenans aux Roys tres-chreſtiens par conqueſtes, ſucceſſions, achapts, donations, & autres tiltres legitimes enſemble de leur droicts ſur l'Empire.* Frontiſpicium etiam erat humano throno anguſtius, figura ſub ingenti conopæo oſtentabatur, quaſi Ludouici XIII. Regis Chreſtianiffimi, bina ſceptra binis manibus portendens, hinc Francica lilia, inde Romanas aquilas, aliorumque plurium vnde quaque regnorû inſignia complectens: ſteti ad ſimulacrum, vt Galli illi, mirabundus: terruit me ingens operis habitus, vt infantem illum ruſticum: occurrebat & illud immenſum regni ſancti, *Pſal. 71. Dominabitur à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum:* & illud vaſtum profani Nabuchodonozoris; *Habuit, inquit, c. 2. Iudith myſterium conſilij ſui, dixitque cogitationem ſuam in eo eſſe, vt omnem terram ſuo ſubiugaret Imperio.*

perio. Cum nonnihil ad me redij, remouere cepi lacinias
 conopæi, subducere lintea, reuelare manducum: ergo
 opus ipsum intropexi: vidi simulacia modis pallentia
 miris, spectra, personas, umbras; fumos vendi: deprehen-
 di artem Cassani esse compositam ad terriculamenta
 puerorum, ignarorumque hominum, vt à speciosa figura
 titulorum, qui rebus ipsis maiores ampullatis verborum
 lenocinijs, & plausibili crepitu proponuntur, mente mo-
 ueantur, ac rationis deliquium patiantur: vt debilibus
 ingenijs illudatur, vt grandis imago pavidos turbet, co-
 ingatque fateri id, quod cum nihil habet rei, præter non
 imperiti figuli lusum; siue chimericas Cassani fabricas
 dicam, an fabulas? habet tamen hoc vitij, quod verus
 manducus, qui fame quasi canina perpetuo laborat:
 & quippe cui ita famelico in hac coquina totius Europæ
 phantasma, immanis abdominis esca, adparatur, quem
 adeo rectè scripserimus manducum Europæum, siquidem
 Africanum Scipionem agnominatum ab ea prouincia
 debellata, aliosque ab alijs non victoria pares dicit Li-
 uius l. 3. d. 10. *sub fin.* ita ergo hunc manducum ab imma-
 ni oris hiatu, quo totam Europam spe scriptionis ambi-
 tiosissime deuorarit, dixerimus Europæum, titulo tamen
 suauiori, ne indignetur, Hiatum illius obstruere est visum.
 Sic vocauit Nabuchodonozor Rex Holofernem princi-
 pem militiæ suæ, & dixit ei: *Egredere aduersus omne re-
 gnum Occidentis.* d. cap. 2. quæ autem ad tam Cyclopæum
 cibum condimenta accersuntur, nihil verorum aroma-
 tum, aliarumve specierum habent, nullamque vim con-
 diendi, præter papauera; quibus somnolenri spectato-
 rum oculi reddantur, vt conuiuentes verum non videant;
 sed huiusmodi artibus ac præstigijs obcæcentur. Visum
 ergo & alijs huiusmodi cortinas nonnihil recludere, &
 phantasmata perlustrare,

CAPVT II.

Quod propius Cassano propositum ?

FAMILIARE est politicis vt rebus etiam iniquissimis florida nomina, & speciosos titulos prætexant, vt in priuatis etiam negocijs *colorem quari*, ac *fraudem fieri* ait Iulianus. l. 7. *D. ad Maced.* adeo vt nec etiam in bello Catalinario nomen legitimum prætendi omissum fuerit, *apud Salustium* : sic & res Othonis multum firmabat quod ab illo stabat Senatus: *numquam* inquit Tacitus l. 18. *obscura nomina*, etsi aliquando obumbrentur ; ideoque & longinquas ei prouincias adhæsisse ; quia, inquit l. 17. *grande momentum in nomine Urbis, & prætextu Senatus*, sic & auctorum nostrorum memoria plerorumque in Gallia procerum, maiorisque populi bellum, aduersus Regem, *Bonum publicum* vocatum fuit. & maxime quidem ea usurpari solent ab ijs, qui res nouas meditantur, quare & Flauianus trahitur studiosè ad partes Vespasiani, *vt consulare nomen*, inquit Tac. l. 19. *surgentibus tum maxime partibus honesta specie prætenderetur*. Sic emendicata aut extorta est seu ab Augusto, seu à Vespasiano lex regia, qua *populus ei, & in eum omne Imperium suum & potestatem concessit*: ita Sylla legionibus in urbem admissis dictatorem se in annos Liiij. lege Valeria creari iussit: ita Augustus admoto hostiliter ad Urbem exercitu consulatum inuasit: missis tamen ad Senatum qui sibi nomine exercitus illum deposcerent, Cornelio etiam centurione, legationis Principe, qui cunctante Senatu reiecto sagulo, ostensoque gladij capulo, in Curia dicere auderet, *hic faciet, si vos non feceritis*. nec absimiliter pridem Cosmus Medicæus, post Alexandri cædem, Senatum Florentinum coëgit, vt illum perpetuum Ducem crearet. Et quamquam Marcus Tullius legem Valeriam negat fuisse legem, ac omnium legum iniquissimam, dissimillimamque legis;

legis; tamen talem dum prædicant assentatores, anxius
 distinetur populus, nouatores per fraudē irrepunt, aut per
 vim irrumpunt. nec vero vllum vmquam adeo iniustum
 bellum est gestum, quin aliqui iuris prætextus præferren-
 tur. Gallorum etiam Dux Brennus, cum veteres possesso-
 res pelleret nulla iniuria laceffitus, naturæ ius præten-
 disse, minores vt crederent maioribus. Tāberlanus, vt At-
 tila, se missum à Deo impiorum flagellum, Solimannus
 denique Turcarum Imperator iustam sibi repetendæ
 Romæ causam superesse dicere solitus refertur, quod
 Constantinus prodiga donatione inualidè eam alienasset
 ab Imperio, in quod ipse successisset. Artabanus *apud*
Tacitum l. 6. Ann. reposcebat *veteres Persarum à Vonone*
& Macedonum terminos: seque inuasurum possessa Cyro,
& post Alexandro per vaniloquentiam, inquit, *& minas*
iaciebat. Ad eum ergo morem Iacobus Cassanus Rega-
 lis throni frontispicium, titulum, inscriptionemque li-
 bri nuper in vulgus dedit, *Inquisitionem, inquam, iurium*
regiorum & coronæ Francia ad regna dominatusque à
Principibus exteris usurpatos competentium Regibus Chri-
stianissimis per titulos legitimos, etiam ad Imperium. Co-
 lorem sanè quæsiuit Cassanus, paulo minus longè quam
 Solimannus, in plerisque titulis, quos speciosè legitimos
 vocat: nec alio, quantum colligo, sane proposito, ex tam
 abstrusis recessibus vmbra iuris extraxisse videtur, quam
 vt præludat votis earum Intelligentiarum, quæ cælum
 Gallicum nunc mouent, quibus animus est totam Euro-
 pam turbare, quæ priuilegium libro regum, & præmium,
 vt rumor dicit, amplum scriptori curarunt. Cyneam futu-
 rum rati, à cuius lingua Pyrrhus plures quam à lancea sua
 vrbes sibi quæsitae gloriari solebat. &, vt occasionem
 quærit qui discedere vult ab amico, ita ne iniuria fecisse
 diuortium videantur, ne per nefas aliena Imperia, regna,
 ditionesque inuadere; scrinia situ obsita reserantur, anti-
 quæ membranæ, obsoleti apices, exesti characteres alle-
 gantur, quos nec legerint qui prima literarum elementa

finxerunt: hæreditates, familiæ erciscundæ sistuntur, quæ ad Carolum Magnum, Pharamundum, Brennum, Francum, Iapethum, Noënum vsque pertingant. Ex harum telis Iura Coronæ Fratricæ speciosissimæ concinnantur à Cassano: ab his olim visa oppida, lustrat prouinciæ repetuntur, quid ni etiam mille auri pondus iter quæ appendenda Galli sunt cæsi à Camillo? & tamen in Dedicatoria Cassanus ac toto passim opere quasi stridentis solidè basibus classicum sonat, vt de Behemoth *Isa. 41. halitus eius prunas ardere facit, & flamma de ore eius egreditur*: Regi suo ad vindicanda aliena sceptrâ animo contendit attollere, populo aures oculosque inficere, colorem prætexere, iuris speciem fraudi imponere, vulgum ignarum vmbri fallere, ac decipulis irretire.

CAPVT III.

Regnorum Europaorum delatio Romanis antiquibus legibus obnoxia

REgna orbis Europæi pleraque sunt orta sub occasum Imperij Romani, cum barbararum gentium, præsertim septentrionalium, exundationes illud, vt mare continentem perruptis vndique littoribus, inuaserunt: quippe finibus suis egressæ, vt apum examina, dum suas illas aluearia non amplius capiunt, nouas quæque sedes quæsituræ, ferro alienas terras sibi aperuerunt, expeditionumque Duces, quorum successores plerique regionum nomine exinde donati, qui virtute præcellerent, fortiori dextra præstarent, sibi sumpserunt: nullo alio iure, quam quod barbaries domestica forte docuerat, aut in armis consisteret, constituto; nullis legibus, quibus res priuatæ publicæue dirigerentur, præscriptis. Soli indignantur Franci si quis illos neget principio rerum leges habuisse: Salicas tabulas commentantur, nescio quibus dictatoribus scriptas, Salicam terrâ buccinant, Saliorumque gentem

tem, verum vt Israelitæ post rubri maris transitum & ingrata murmura per annos quadraginta in deserto infeliter errarunt, terram promissionis vestigantes; ita Franci per decem & amplius nunc sæcula terram Salicam quæ-
runt, nec nisi tenebras & vocabulorum coniecturas assequuntur, vt ex scriptoribus illorum doctiores ipsi tradunt.
Pasquier recherches l. i. c. 6. qua de re infra latius.

Igitur hæ gentes, quocumque eas fortuna detulisset, prout lubitum erat, aut temporum opportunitas suadebat, res suas moderabantur: mortuis cæsisue forte regibus alios sufficiebant, selectione plerumque initio fortiorum virorum, vt fere omnes septentrionales domi assueuerant, morituri Ducis designatione, fere ex regia stirpe, si officio pares erant; aut aliorum adoptione, si deerant; filiarum collocatione cum ijs quos virtus bellica maximè commendaret; qui propenso omnium animo possent succedere: denique sedibus constantius fixis, rebusque magis constitutis, alia alijs magis placita fuerunt: aut vsu sunt introducta, generatim quidem regna condita non ad leges Romanas, sed ad gentium iura referuntur: *L. 5. D. de Inst. & Iur.* quanto magis quæ in excidio Imperij iurisque Romani nata sunt? apud plerasque primis sane temporibus non nisi mares electi, vel ex successione admissi sunt: pacatis rebus pleraque regna, dominatusque ad liberos vtriusque sexus transierunt: nonnullibi interdum resumptæ electiones, admixtæ, exclusæue fæminæ, si temporum ratio fortes Duces postularer, muliebribus nænij contenta non esset, nonnullibi ambitio valuit, & callidi gratiosue regna obtinuerunt, exclusis proximioribus, forte infantibus aut imbellibus fæminis, etiam alicubi nonnumquam legitimi nothis posthabiti sunt, quod & per Francos non stetit quo minus apud se fieret cum voluerunt Carolum Martellum ex pellice natum in Regem assumere, & mallet ipse Regibus imperare quam Rex esse, quod tamen Pipinus II. & Carolus Magnus ex eo natus admisit, & post illos Ludouicus & Carlomannus

Ludouici Balbi filij ex pellice aut repudiata nati imperarunt. denique vt res priuatæ ita regna dominatusque ex testamento, donatione, emptione, alijsque contractuum voluntatumue vltimarum formulis successores habuerunt, & quod alio in genere ex D. Hieronymo ait Clemens III. *in c. 9. x. de sepult. vnaquæque prouincia in suo sensu abundauit. Nec voto viuatur vno.*

At vero, quod sæpius in huiusmodi casibus vsurpatum est, cum actus sint supra omnes insignes, si populus tacite, expresseve consenserit, pro more, pro consuetudine, pro iure ciuili istius gentis recipiendum est. *l. 32. Et seqq. D. de leg. c. venerab. in fin. x. de elect. c. ita nos. 25. q. 2. c. Moyse, 8. q. 1.* vt in huiusmodi varietate rationabilem pro locorum diuersitatibus consuetudinem attendi iubet idem Clemens, vt recte Bald. *in l. si consulari D. de Senator. consuetudini acceptum refert*, quod Philippus Valesius in regnum Franciæ iudicio Ordinum prælatus sit Eduardo Regi Angliæ, cum iam olim constitisset proximiores fæminas remotioribus agnatis masculis fuisse posthabitas, consentitque Bart. *in l. de quibus D. de legib. Et in proæm. D. 5. Et antea Et dd. in l. 1. C. de iur. dot.* quod iudicium quia prono totius gentis plausu exceptum est, vtique facile creditur ius nunc Francicum esse. alioquin Eduardus non ineptas negotio leges Romanas pro se aduocabat: sed eorumdem Ordinum decreto, vt refert Cassanus *Rech. l. 2. c. 5. p. 140. Et Papon. Arrest. lib. 4. c. 1. art. 2.* responsum fuit, Romanas leges in scepra Francica non habere dominatum, non eo iure deferri; sed ex domestico disceptandum esse.

Qua de causa cum & de aliorum regnorum delatione controuertitur, non aliter est dicendum, siquidem alia in Europa omnia, præter apicem Imperij Romani, alio quam Romano iure instituta sunt, imo omnia aduersus Romanas leges, quæ Imperatorem mundi dominum faciebant, nec alios suo in orbe Reges, quam ex beneficio Populi Rom. agnoscebant, cuius qui dominatum excusserit,

cufferit, leges in regio iure deferendo stabiliuisse credi non potest. nemo ita vincit, vt vinculis velit inferi deuietorum. quinimo nonnulli olim rebus suis consulere se existimantes, capitis poena sanxerunt, ne quis deinceps Romanas leges pro iure allegaret. quæ tamen vt in priuatis negocijs obtineant, in regnis sane deferendis consistere non possunt. & quamquam Cassianus ex ijs argumentetur *l. i. c. 8. p. 382.* & *alibi passim*, vt proposito suo commodum est; tamen nec ipse *lib. i. c. i. p. 51.* Romanas leges admittit, quæ successiones non deferunt vltra decimum gradum, sed & centesimo locum facit, ne Franci Castellæ successionem, alijsque excludantur.

Siquidem ad Romanum Imperium, vt auspicia tyrannica Iulij Cæsaris, Augusti, ab eoque factam Tiberij designationem omittamus: Imperatores soliti magis fuerunt per electionem assumi, idque primum à Senatu, donec vulgatum est arcanum, etiam ab exercitu Imperatorem eligi posse. ex quo deinde tot bella ciuilia, ac toties diuisa Imperia. Et quamquam successores multi, etiam Constantinus, hæreditarium Imperium reddere conati sint, vix admodum id vmquam durauit. Vnde tot cædes Imperatorum, præsertim Byzantinorum. si itaque dicemus Reges hodiernos iure Romano vti debere in regni delatione, sequeretur, vel Populi Rom. vel Imperatoris beneficio vel per electionem esse ritè assumendos in eam partem Imperij olim Romani, quam nunc vt regnum possident. quomodo iuris regulam recitamus, eum *qui in ius succedit alterius, eodem iure vti debere.* quod nolint verum esse illi ipsi, qui has ampullas in medium proijciunt. Id quidem verum est, in negotijs lege domestica non decisis, ius Romanum, vt bonum & æquum, rectè allegari, & vt tale vbique fere gentium nunc esse receptum; quinimo nonnullibi edictis placitisque Principum seruari iussum: sed vtique auctoritate domestica Principum, non vi legis olim Romanæ: adeoque coniecturata Principum voluntate, vt diximus, qui sibi sceptrisque suis

leges eas positas nolunt, sed scito, institutoque maiorum locum esse: quinimo, si quid illæ non satis deciderint, more gentis Ordinumque iudicio, vt olim poterat, etiam tunc cum casus offertur, decidi posse. quemadmodum diuersis subinde temporibus aliæ atque aliæ leges, sacris prophanisque Ordinibus adstipulantibus, etiam quoad regnorum delationes successionesve sunt passim constitutæ. Vt in Concilio Nationali Toletano *Can. 3.* dicitur, *Si quis ad regia dignitatis ambit peruenire fastigia, quem electio hominum non præficit, nec Gothica gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio Catholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.* & in regno Castellæ à Ferdinando, astipulantibus Ordinibus, vt imperum repræsentationi foret in regni successione locus, decretum refert Cassanus. *l. 1. c. 1. p. 40.*

Ad modum iuris Romani hodie etiam ad quæstiones regales vocantur maximè vsus feudorum. sed vsus tantum sunt: ijque Longobardorum, & quatenus bonum & æquum continere videntur, probalitati causæ suffragantur, sed non aliam auctoritatem habent, quam si ipsi Longobardi nobiscum loquerentur. quorum vtique imperandi auctoritatem domum suam relegaremus, æquitatem admissuri. Sed quia in actionibus humanis plerumque rationes vtrimque probabiles se offerunt, multumque in omnibus locus, tempus, personæ momentum adferunt; euenit, vt adeo diuersimodi atque contrarij plerarumque gentium mores emerferint, & instituta: adeoque & omnis vsuum feudalium auctoritas sumenda, est ab vsu cuiusque domestico, inspiciendumque an ab eo recepti, firmatique sint, seu lege aliqua expressa, seu tacito vtentis populi assensu, etiam quo casu de regia successione, regnique delatione agitur.

Ad leges regnorum expressas refero inuestituras quibus olim regna quædam atque dynastiæ sunt concessæ, ita tamen vt quidquid ijs non est expressum priori gentis illius iuri aliquando vsurpato censeatur relictum.

Hæc

Hæc cum ita se habeant mirari sæpius lubuit nuperos quosdam Francicos scriptores, qui aliarum omnium gentium regnorumque vsus, consuetudines, leges, instituta non æqua cum suis lance, expendunt; omnia salictis suis alligant; Salicis legibus obligant; Salijs populis vniunt: quos, etsi antipodes non fuisse constet, tamen ubi verè illi olim habitauerunt non magis assequuntur, quam Apollo ille Virgilianus *quibus in terris tres pareat cali spatium non amplius vlnas.*

Interim suis legibus alienos iudicant, iuraque negant sibi lata, quibus alios oppugnant. nunc Romanæ leges aduersus se vim habere negant, nunc aduersus alios ad easdem prouocant, nunc Francicis constitutionibus non sua tantum, sed & extera regna dominatusque quasi subiecta vindicant, hæc nec suis stare concedunt, absit vt alienis quippiam ipsi cedant, passim iura in alios statuunt quibus vt ipsi nolunt: & quamuis iustitia semper sit constans, & eadem veritas semper, non obiectu colorum alteretur, non acceptione personarum offendatur; ita ipsis tamen pruriunt affectus, vt non merito causas discernant, sed personarum gratiâ: idque in summis rerum, in monarchiarum, regnorum, dominatuumque controuersijs. vt si non ratio, sed personæ mutantur, aliam iustitiam, aliam veritatem mox concinnent. si de Francis agatur, omnia sint iusta, sint æqua, si de Hispanis, de Austriacis, ipsum nomen causæ adferat iniquitatem.

At æterna Sapientia aliter iudicandum decreuit Sap. cap. 9. *Constituisti hominem vt disponat orbem terrarum in equitate & iustitia:* constante vtique atque æterna. Sic Ioannes Baptista, quo non surrexit maior inter natos mulierum, cum vt ait Gregor. *Hom. 7. in Euang.* tantæ virtutis esset vt Christus credi potuisset, veritati inhæsit tamen constanter, *confessus est, & non negauit quod non esset ipse Christus,* Ioan. i. obtinuit elogium a Christo *Matthæi ii.* quo vix maius dari possit, *quid existis in deserto videre, arundinem vento agitatam? quod non asse-*

rendo, inquit idem Gregor. *Hom. 6. in Euang. sed negando intulit. arundinem quippe mox ut aura contigerit, in partem alteram inflectit. & quid per arundinem nisi carnalis animus designatur, qui mox ut fauore vel detractiōe tangitur, alteram in partem inclinatur?* Non ergo ita Baptista summæ veritatis præco, sed constanter confessus est, & non negauit, quod non erat.

CAPVT IV.

Antinomiae Cassani.

Videamus nunc an Cassanus veritatis præco sit, ad eum morem constans, cum iudicium sumit monarchiarum, Imperiorum, regnorum, dynastiarum Europæarum: an *disponat orbem terrarum in iustitia & equitate: an quod in Dedicatoria ait, iura quæ allegat firma sint, & constantia, desumpta ex iustitia sanctiorum legum, & maxime legitima potestate rationis.* Videamus quam constans sit eius voluntas, & perpetua ius suum cuique tribuendi: quam causæ merita, & ratio apud eum diuersis personis applicata, vniformiter operentur. atque imprimis inspiciamus libri illius frontispicium atque inscriptionem, *inquisitionem in iura Coronæ Franciæ in regna, ducatus, comitatus, vrbes, prouincias occupatas per Principes externos competentes tamen Christianissimis Regibus per conquestionem, successionem, emptionem, donationem, & alios titulos legitimos: ecce vna phrasi omnes illos titulos pro legitimis habet ad regna, ducatus, prouincias Regibus Christianissimis asserendas: conferat cum hac thesi Lector omnes eius dissertationes, vnā non inueniet, in qua non aliquem alijs Principibus ex aduerso competentem reijciat, vt inualidum. Sic de bello quæsitis nullibi pro Gallis ius belli non laudat, vbi bella gesserunt feliciter; vbi victi sunt, prouincias, vrbes amiserunt, latrocinia, mox, rebelliones, inuasiones vocantur, Ita hominem,*
quam-

quamuis non vulgariter eruditum, aduocati regij titulus, beneficia que regia, sperata acceptaque, vt rumores nunciant, scriptionis præmia obcæcarunt: vt, quod ipse de Alciato & Bartholo, qui tamen auctores habebant *leges deprecatio D. ad L. Rhod. de iact. l. bene à Zenone C. de quad. præscript. Nou. 105. l. pen. C. de bon. qua lib. 3. quaris de Nat. rest. l. inter claros. C. de sum. Trin. ait l. 2. c. 1. p. 23.* obligarit calamum magis passioni suæ, suorumque, quam veritatis defensionis. Iure quidem Romano solo consensu Cæsaris in distrahendis rebus Cæsaris opus est. l. 1. D. de off. procur. Cæsar. l. aufertur §. actores D. de iur. fisc. quicquid a Principe quocumque titulo concessum erat plena securitate possidebatur, siue per ipsos Principes, siue eorum procuratores, ex eorum tamen epistalmate foret assignatum, vt nullis possessores iudicijs liceret afficere, vt nec vlla insinuatione opus foret. id enim inter culmen regalis maiestatis & priuatam fortunam interest, l. 1. 2. 3. C. de quadrien. præscrip. cum omnia Principis esse intelligantur, siue ex sua substantia, siue ex fiscali fuerit alienatum. d. l. ult. vers. quæ enim, nam hæc in priuilegijs suis æquiparantur, l. 6. C. de iur. fisc. at Cassano omnes tituli, qui Francis fauent, causæ sunt idonei; qui alijs competunt inepti. Videamus imprimis

§. De bello quæsitis

Sacrofanctus hic est Cassano titulus, ac lapis angularis quories de armis Francicis felicibus quæritur, omnia pene libri capita, quibus vlla loca Francis vendicare vult, vbi Caroli Magni aut veterum Francorum arma peregrinata fuerint, eo titulo Francis ea adscribit, quamuis sociorum iuuandorum causa, aut Christianissimi protegendis finibus sint egressa, ne Brennus quidem omissus est, quamuis a Camillo victus; quin Francis ob Brenniensem de Italia æstimarit, lib. 2. c. 2. p. 19. etsi aduersus Aragonios l. 1. c. 5. p. 23. cum lege Christiana conuenire neget, armorum vim sine iustitia. solum video illum

omifisse Græciam, Afiamque, quo & Galli olim penetrarunt, confederuntque, donec à Romanis victi fuerunt: cum æquè facile eſſet, vt de Brenno, ita ibi dicere iure belli ea loca Gallis ceſſiſſe, Romanos nullo iure Gallos inde pepuliſſe, nullis fæderibus alienari ſemel quæſita potuiſſe, nulla præſcriptione regnorum vindicationes impediri; vt de ſuis alias ſemper. ſed cum illa à Turcarum Domino pacifice poſſideantur, noluit illi litem mouere; maluit, turbata quamuis tota Europa, Græciæ Afiaque pacem dari, quaſi Turcarum Francorumque fœdera cariora illis ſanctioraque ſint Veruſſiana pace, omnique alia Chriſtiana; tametſi & laudabile cum hoſte fidei eſſet bellum, & iuſtiſſimo titulo nixum: cum ipſe recitet *lib. 1. cap. 5. p. 262.* Carolum VIII. à Pontifice Alexandro VI. Romæ triumphantem, coronatumque fuiſſe Imperatorem Conſtantinopolitanum, ei ſucceſſiſſe Ludouicum XIII. qui adeoque aduerſus Turcas tam glorioſè bellare poſſet, quam Carolus Magnus Occidentis Imperator à Pontifice Leone adſumptus, cuius Caroli mentio in omnes pene periodos ab illo ingeritur. de qua re ſeu Caroli VIII. iure proſequendo acturi paulo latius ſumus. *Libro 3. cap. ultimo.* Igitur vt è multis pauca deſignemus Caſtellæ, Aragoniæque loca à Carolo Magno, ab Alphonſo Caſtellæ, & Garcia Nauarræ Regibus in auxilium vocato, armis capta, Francici iuris facta, Coronæque Francicæ vnita contendit Caſſanus *l. 1. cap. 1. p. 60. pluribusque ſeqq.* quamuis ipſe Carolus Magnus pro ſuis nec ea agnouerit, nec inter filios vt ſua diuiſerit. De Cathalonia prioribus ſimilia ait, *eod. c. p. 64. & ſeqq. & p. 68.* huiusmodi bello captorum titulum iure probari, & ſacris literis, quin *p. 69.* nec dari titulum acquirendi iuſtiores quam victorias. quippe quæ res ſint iudicatae quoad ſceptra, diademata, ſupremitatesque Imperiorum, regnorum dominatuumque. *quæ de re latius dicemus infra l. 2. c. 11.* Interim eo ſuppoſi-

eo Cassanus Francica eo nomine passim facit quæ armis Francicis aliquando cessere, perinde ac si quod olim Israelitis dictum erat, *Deuter. c. 1. omnis locus, quem calcauerit pes vester, vester erit*, ad Francos æque spectaret: vbi autem alijs victoria cessit, & fortunæ supremum a restum, nullam apud illum Mars auctoritatem, nullam fortuna, nullam Victoria habet: omnia mox Numinum vocabula, Acheronticis commutat promptus nomenclator; Violentiam, Inuasionem, Occupationem indigetat. Ita *lib. 1. c. 4. p. 189. c. 5. p. 230. c. 5. p. 228. 233, c. 5. p. 239. 240. 241. 243. c. 5. p. 263. 264. 265. c. 4. p. 372. lib. 2. c. 2. p. 56. 59. l. 2. cap. 5. p. 163. 165. atque alibi passim, quæ Lectori nimium erunt obuia*. Id tantum lubet meminisse, quod vt historiarum scriptores vulgares multi gentium suarum Origines olim solebant ad Troianos referre, illudque prudentiores ridere: ita Cassanus ex veterum Francorum Carolique Magni bellis iura sua depromere: dum id magis comedis, populi plausum risumque ambientibus, quam Iureconsultis, quorum solida laus est disponere Orbem terrarum in equitate & iustitia, conuenit. quin & ipse Cassanus *l. 1. c. 1. p. 53.* refert Castellanos Reges sæpius armis Francicis in regna restitutos; tantum abest, vt quod paulo ante de Castilla diximus, ipse maioresue pro vero habuerit: aut belli iure sibi vnumquam Castellā quæsitam fuisse, vel testamentaria etiam institutione ab Alphonso Rege Carolum Magnum liberosue hæredes factos fuisse: quod vult Cassanus *l. 1. c. 1. p. 5. 6. 7.* cum & Alphonsum sui consilij pœnituerit, & procures Hispaniæ ægrè rulerint Francorum Imperio subdi: gentis, inquit Mariana *de reb. Hisp. l. 7. c. 11. insolentis*, (vti ipsi loquebantur) & ferè non Maurorum seruitutem depelli, sed grauiori propemodum seruitute mutari. adeoque Carolum narrat Mariana communibus Hispanorum barbarorumque viribus prælio victum, totaque deinde Hispania exclusum.

§. Successione

Quæruntur hodie pleraque Europæ regna : sed quamnam ? latè satis diximus *c. proximo* legum Romanarum necessitatem illorum delationi non incumbere , sed ex domestico instituto, consuetudinarioue iure Regni, quod singulis proprium ab extero perueri non potest, deuolui. & quoniam humana prouidentia non omnes prospicit casus postmodum obuenturos , cum se illi offerunt, eodem iure decidendi sunt, quo idem populus aliquando vsus est. cum se offerunt primi, instituto gentis Ordinumque iudicio id recipi potest , quod primi legumlatores, si cum casum præuidissent, verisimiliter creduntur statuturi fuisse. vnde prærogatiua sexus, & ætatis, repræsentatioque parentum & auorum , nullis vbique certis legibus astringi potest, nec ex suo domestico quisquam ad extera vindicanda aduersus horum vsum dissentare. quare sexus masculini prærogatiua remotioris quamuis linæque transversæ aduersus sobolem femininam recta linea descendentem, nemo iam Francis præter Anglos controuersam facit. alioquin liberi Mariæ Burgundicæ, Caroli Audacis filia iam sceptrum Gallica possiderent. & ante controuersiam ab Anglis motam filiabus Caroli Lotharingiæ Ducis , quem regno Capetus exclusit , extincta Caroli linea masculina, debita fuissent : & , cum altera illarum nupserit olim Duci Brabantia , altera Comiti Namurcensi maioribus Regis Hispaniarum , in quorum ille ius successit, competiissent : & , si regales actiones numquam præscribantur , vt vult Cassanus , quod mox videbimus, etiamnum deberentur. Sed vt æquis oculis hæc aliaque Francorum scita alij aspiciunt , ita Francos aliorum mores oporteret non dedignari. In contrarium Cassanus quamuis in Aragoniæ regnum per ducentos quinquaginta & amplius annos fæmina nulla successisset, vt fatetur *lib. 1. c. 8. p. 382.* contendit tamen ad regnum assumi non potuisse Ferdinandum ex prærogatiua sexus,

sexus, omiſſa matris repræſentatione, excluſaque mater-
tera illo ſeniore. l. 1. c. 1. p. 21. & ſeqq. l. 1. c. 2. p. 123. & ſeqq.
negat Dionyſium Alphoñſi filium rectè ad regnum Luſi-
taniæ euectum, excluſa ſorore ex priori matrimonio na-
ta extra regnum, & antequam pater ad regnum eſſet
euectus; cum ille in regno & poſt adeptum regnum natus
eſſet, & ordinum regni aſſenſu prælatus. nam de natali-
bus ei reſtitutis dicimus infra c. 6. l. 3. quinimo poſt mo-
tam controuerſiam arbitrorum à Papa delegatorum ſen-
tentia Ferdinando Regnum adiudicatum fatetur, illam-
que à Papa confirmatam: ſed mox & Papa, & arbitri
p. 106. Caſſano ſunt deſertores rationis, & æquitatis; qui
ob malignum aduerſus Francos animum contemplari
non potuerint cauſæ iuſtitiam, quin non bilancem iuſti-
tiæ, ſed Canaan expenderint: de qua Ozias *ſtatera eius,*
ſtatera dolofa. iterumque Caſſanus p. 108. eiufmodi ſen-
tentiam contrariam dicit legi Dei, gentium, & naturæ,
quæ filiis aſſignat hæreditatem parentum, ideoque reg-
num Aragoniæ debitum fuiſſe Iolentæ filiæ Ioannis ex-
cluſo nepote Ferdinando: id ſi verum, contra legem Dei,
gentium, & naturæ eſt lex Salica, quæ filiabus à regno ſe-
cluſis nepotes vocat, vt Franci volunt, non deſcendentes
tantum, ſed & laterales. Denique in huiusmodi contro-
uerſia p. 110. legitimum titulum eſſe contendit iudicium
Ordinum Comitem Andegauenſem vt regem recogno-
ſcentium, quod in Dionyſio negat, alijsque: *vt mox infra*
videbimus §. Miſcellanea.

Non minus contra ſupremam feudorum legem, vt ex-
tantibus masculis non ſit locus fæminis (quam ipſemet
alibi c. 5. p. 83. agnoſcit) contendit Ludouicam Philip-
pi VII. filiam intrudere in ſucceſſionem Sabaudix exclu-
ſis duobus fratribus. L. 2. c. 2. p. 47. quia ex ſecundis nu-
ptijs nati Philiberto coniuncti non eſſent ex utroque la-
tere, vt Ludouica; ob Romanas leges: *Auth. de conſang.*
col. 6. t. 13. Nou. 84. Iterum patrem ex iure Romano vult fa-
cere ſucceſſorem filiorum in Ducatum Lotharingiæ: l. 2.

c.3.p.81. cum ex descendantibus illorum non sit, quibus olim feudum illud concessum sit.

Plura sunt alia quæ in successionibus regnorum controuersa facit toto opere Cassanus; & cum Romanarum legum tela iecit, alibi eadem aduersum se non admittit, & vt admitteret, inefficacia sunt, vt mox diximus, c.3. ad regna dominatusque supremos deferendos: nisi quatenus illæ, domestico scito olim probatæ sint, atque usurpatæ. Quam varient autem mores in regnorum dominatumue delationibus plenis feudistæ veteres hodiernique libris ediderunt: congerit non pauca Gro-
tius *de iure belli* l.2.c.7. mihi hic non est illud persequi institutum.

§. Testamento

Regna olim data fuisse omnium sæculorum gentiumque historiæ protestantur, scribunt veteres Alexandrum Magnum hæredem nuncupasse eum, qui optimus esset: Pyrrhum; qui ensem acutiorem haberet: verius sacræ literæ Mach. l. 1. c.1. Alexandrum pueris nobilibus secum enutritis diuississe regnū, cum adhuc viueret; morte tamen præcognita. Romanos Imperatores sæpius designasse successores, fortunæ imaginē misisse, aliasve regni tesseras ex historiis est notum. laudat testamenta etiā pro Francis Cassanus, *lib.1.c.1.p. 5.6 7.* vbi ab Alphonso Rege Castellæ Carolum Magnum fuisse ait institutum hæredem, atque hunc in vim testamenti possessionem iniisse, & ad Ludouicum XIII. transmisisse. *eod. c. p. 24.* Henricum Regem Castellæ fideicommisso oneratum, *p.26.* Henricum Castellæ Regem hæredem instituisse, D. Ludouicum Franciæ Regem, *p. 42.* Alphonsum in Coronam Castellæ hæredes instituisse liberos Reginæ Blancæ, Reges Franciæ substituisse, regnum in plura diuississe. cum paulo ante *p.21.* regna dicat indiuisibilia *l.1. cap. 2.p.88.* Reges Franciæ ad regnum Aragoniæ vocatos esse testamento Renati Andegauensis: *l.1, c.1. p.103.*

p. 103. Alphonsi c. 3. in fin. p. 157. Reginam Margaretam hæredem familiæ Boloniensis, cui competat regnum Lusitanix; testamento scripsisse hæredem Ludouicum XIII. adeoque Portugalliam illius esse. qua de re dicimus *l. 1. c. 10. deinde c. 5. & p. 261.* ait Alphonsum instituisse in regnum Aragoniæ hæredes Equites Ierusalymitanos *L. 1. c. 2. p. 89. & c. 5. p. 250.* Robertum scripsisse Ioannem hæredem in regna Siciliæ: à Ludouico II. Ludouicum III. *c. 5. p. 255.* Bertrandum à Bernardo in alios dominatus *c. 6. p. 306.* Ludouicum XI. à Carolo Mainio scriptum hæredem in vim testamenti successisse in Coronam Siculam & Neapolitanam: *eod. c. p. 257.* Renatum Ducem Andegauensem successisse in regna Siciliæ, Neapolis, Aragoniæ, & Ierusalem ex testamento tam Ludouici III. fratris sui quam Reginæ Ioannæ: *p. 257. 259.* Ludouicum à Ioanna *p. 260.* Carolum Mainum institutum à Renato *p. 261.* Ludouic. XI. illiusque filium à Carolo substitutum, & in vim illorum testamentorum illa regna ad Ludouicum XIII. esse deuoluta, *p. 262.* in vim eiusdem institutionis etiam comitatum Prouinciæ Regibus Franciæ acquisitum: *p. 279.* in vim horum testamentorum Carolum VIII. Ludouicum XII. & Franciscum I. arma tulisse in Italiam, iura in ijs fundasse, quibus illa regna repetebant. *p. 280.* Reges Franciæ substitutos in iura Neapolitana à Germana de Fuxo: *c. 6. p. 317.* eadem repetendo ait in illorum testamentorum vim Reges Gallie non successisse tantum in scepra Sicula, & Neapolitana, sed etiã Maioriciæ, *c. 7. p. 331.* Valentinam eo iure successisse in Ducatum Mediolanensem, per substitutionem *lib. 2. c. 3. p. 82. l. 1. c. 3. p. 132. & seqq.* Ludouicum XI. in vim testamenti Caroli Mainij suam dixisse Lotharingiam, pluresque alios ducatus: & iterum *p. 207. l. 2. c. 7.* Prouinciã aliasque successiones vendicat in vim testamenti Berengarij, instituentis Beatricem, quam transmiserit ad Andegauenses, & hi ad Ludouicum XIII. & *c. 8. p. 391.* testamentum Renati Andegauensis instituentis Ducem Mainium nepotem

potem in omne ius in quo etiā Aragoniæ comprehendatur, exclusis ptoprijs filiabus, vnde Principes Lotharingi descendant, eaque voluntate exclusiua prolium probata, locum facit Ludouico XI, Carolo VIII. continuis testamentis, denique l. i. e. 8. p. 373. in regnis vt alijs bonis generaliter liberum facit vltimæ voluntatis stylum.

Quibus aduersantur, quæ sæpius inculcat Cassanus, reges tantum esse vsufructuarios: vt l. i. c. 1. p. 33. 34. *ac alibi pluries*: ius auctoritatemque illorum cum vita finiri, sed nec alienare quicquam posse, *ibid. & mox h. c. §. cessione latius videbimus*, quo argumento & Cassanus vtitur. l. i. c. 7. p. 334. ideoque extra hæredes ab intestato nec ex asse, nec ex vncia regnum alienare posse, extraneosque instituere; adeo quidem vt nec ingratos liberos exheredare possint. l. i. c. 1. p. 25. *Omnes, inquit, Monarchia & imperia iam olim hæreditaria sunt, & successiones necessaria, vt testatur Arist. l. 3. polit.* adeo vt nec liberi à parentibus ijs priuari possint: vt & Franci censuerunt in Carolo VII. quem pater exhæredauerat, vocato ad regnum genero rege Angliæ, eoque hærede instituto.

Hæc ita cum aduersus Francos testamenta recitantur, quare l. i. c. 8. p. 389. negat potuisse Ioannem instituere fratrem in regnum Aragoniæ ommissa filia, obstante iure natiuitatis, & prouidentia maiorum: & c. 3. p. 141. reiicit Alphonsi testamentum quo ille filium Dionysium, de quo mox egimus, instituit, & Philippi Marij Ducis Mediolanensis, qui Alphonsum Regem Aragoniæ hæredem in Ducatum scripserat, cui esset Valentina ex fratre nep-
tis, quam natura & leges vocabant: habitumque illud testamentum tam irrationabile, vt à populo publicè sit combustum: *eod. c. p. 130.* & in quæstione Sicula, quam tam operosè exagitat, non immemor subticuit Corradini, qui vltimus ex familia Sueuica se pro Rege Siciliae gessit, testamentum: quo ille à Carolo Andegauensi in publico theatro expositus, ac capite per carnificem minuendus, cognatos Aragonios regnorum hæredes nuncupauit

pauit, cædisque suæ vindices, ac cessit tum Sneus, ac sæpius deinde Aragonij victrici fortunæ Andegauenfi, sed reciprocauit illa vices, & in posteris præsertim, iuxta Aragonios firmiter hætenus consedit.

§. In dotem datione

Generis, affinibus, maritis, plurima regna dominatusque obuenerunt. Laudat Cassanus Alphonsum Portugalliæ regnum in dotem dantem Henrico Franciæ Principi cum Teresa filia. l. i. c. 3. p. 117. Ludouicum XII. cum Germana nepte regnū Neapolitanum iuxta diuisionem quā recitat Ferdinando Catholico: l. i. c. 5. p. 265. eodemque c. p. 280. & seqq. laudat pacta successoria in eadem conuentione nuptiarum expressa. Ripuarias leges tit. 39. de dot. mulier. si quis, inquit, mulierem desponsauerit quidquid ei per tabularum seu chartarum instrumenta promiserit perpetua-liter inconuulsum permaneat: & Paulum l. i. sent. tit. 10. tabularum, inquit, nuptialium inter coniuges maneat aeterna auctoritas, & inconcussa fides: & Gallum q. 83. quia alias, inquit, forte non fuisset matrimonium factum, & ideo si non adimplerentur conuentiones iniquum esset: & l. i. cap. 7. p. 324. pacta Valentiniæ Ludouico Aurelianensi Ducatum Mediolanensem in dotem adferentis, conuentamque substitutionem, p. 336. & seqq. studiosè probat obseruanda pluribus legum scriptorumque auctoritatibus. l. 2. c. 5. p. 169. Philippum Alsatum Flandriæ & Hannoniæ Comitem Philippo Augusto cum Isabella nepte in dotem dantem Comitatum Artesiæ. In contrarium l. i. c. 1. p. 32. & seqq. reprehendit S. Ludouicum, Blancam filiam in matrimonium dantem Ferdinando Alphonsi Regis Castellæ filio, & dotis loco eis cedentem quidquid iuris pretendere poterat in regnum Castellæ. ubi multis prosequitur non potuisse S. Regem cedere regia iura, non alienare Castellam Franciæ Coronæ iam unitam: p. 36. & masculinæ tantum successionis deinceps factam: p. 35. veniam precatur p. 36. à S. Ludouico, quod nimis facilem fuisse

fuisse dicat in huiusmodi cessione, quod animaduertat hanc eclipsin in pulchra stella, hanc maculam in vultu pulchro, hunc pallorem in splendido diamante: Proh! quantum eum adfectus distrahunt vt non Hispani tantum ei odio sint, sed & Reges Franciæ, alijque etiam, & diui vapulent, vt soluere possit argumenta aduersus Francos obiecta. mirum quomodo abstinuerit à mentione iuramenti, quod Reges Franciæ præstant de non alienandis iuribus Coronæ, atque in hoc etiam non garriat incidisse sanctum. Sed hic norat auctoritatem iuramenti, inefficacitatemque chymicæ vnionis, ac terminos regiæ potestatis: malebat Christiani nominis hostibus bella indicere, quam cum regibus suæ religionis de tricis altercari, à præpostera nostrorum temporum inuidia alienus.

§. Adoptione

Naturam imitante, ciuiles liberos in Imperia successores non pauci habuere. Cassanus probat adoptionem à Ioanna Regina Neapolitana factam, qua Ludouicum I. & II. adsciuit in regnum Neapolitanum *lib. 1. c. 5. p. 252. & seqq.* & iterum ab altera Ioanna quæ adsciuit Iacobum Burbonium, Ludouicum III. & Renatum Andegauensem, qui, inquit *p. 271. tituli sunt authentici in commodum Francorum, cum per actus illos regna sua dederint adoptatis, qui ea transmiserunt ad Ludouicum XIII.* eodem tamen capite Cassanus impugnât adoptionem Alphonsi Regis Aragoniæ, ab eadem Ioanna II. iam ante factam, qui eandem armis defenderat, aduersus Ludouicum Andegauensem *p. 256.* & quamuis huic iuri Ioanna præiudicare non poterat, tamen Cassanus probat reuocationem adoptionis, quasi ex ingratitudine Alphonsi, qui aliquid ex auctoritate Ioannæ minuere voluerit, quasi durius eam Alphonsus habuerit, vt qui duo loca munita in pignus ab illa acceperat, vt ait *p. 292.* quam Ludouicus; qui bello presserat, vt regno eijceret, sed si

Cas.

Cassanus æquis oculis inspiceret an Frāci benignius cum ijs agant hodie, quibus in Germania, Italia, Sabaudia, ac alibi suppetias tulerunt, an non plura eorum munita loca præsidijs teneant, nec ingrati tamen velint dici, non tam abrupto iudicio Alphonsi vt ingrati reuocata iure adoptionem mox inferret. quid quod ipse Cassanus *lib. 2. c. 4. p. 106.* asserat Metrenses, Tulenses, Verdunenses in protectionem à Francis susceptos, iure merito, quod consilia cum Hispanis agitassent, in ordinem subiectorum esse redactos? cur non eodem iure Alphonsus Ioanni diffidere potuit, securitati, & expensis suis cauere, cum sciuit Ioannam cum Ludouico hoste consilia habere? quo cum dicit *p. 256.* mox pacem inijsse, adoptasse, & in regnum sociasse? sed & Cassanus *d. c. 5. p. 272.* eadem aliaque regna Iacobo Burbonio marito ab eadem Ioanna donata recitat ex instrumento, & *p. 278.* eum tamen successorem eiusdem Ioannæ facit, tametsi diuortium ab ea fecerat, eaque deserta in Galliam abierat, quasi donatio aut institutio tam mobilis fæminæ, cum tanta etiam iniuria, immobilis perseuerarit, vt omittamus Ludouicum III. à Ioanna II. adoptatum mortuum esse ante adoptantem, & sic ante conditionis superuiuendi euentum, vt nulla est viuentis hæreditas, mansit ius omnino Alphonso inuestitusque est ab Eugenio IV. qui ante Ludouicū inuestiuerat, inuestituram eandem reuocando, ac derogando omni prætenso iuri Andegauensium, ex plenitudine potestatis, pro statu & beneficio Romanæ Ecclesiæ. ita vt & ex inuestitura eiusmodi & adoptione Alphonsi potius ius fuerit in regna Sicula, adeoque & Comitatum Prouinciæ, pridem per Beatricem Prouinciæ comitissam Carolo I. Comiti Andegauensi Regi Siciliae ab Urbano IV. vocato, à Nicolao III. inuestito nuptam, in dotem allatum: tametsi illum Andegauenses vicinia & auxilio Francorum potentius retinuerint.

§. Do-

§. *Donatione*

Francis competere Cassanus asserit regna dominatusque plures ex donatione Ioannæ III. regna Siciliae, Neapolis, aliaque Iacobo Burbonio, quo cum secundas nuptias contraxerat, nomina recitat, & instrumentū. l.1.c.5. p.272. Borbonijque successionem deuolutum ait ad Ludouicum XIII. neque iustos magis aut legitimos titulos inueniri posse ex ordine naturæ, aut regulis iustitiæ: p. 271. Iterum c. 6. p. 315. probat donationem regni Maioricæ factam à Ioanna regina Ludouico Andegauensi: Sardinia Ludouico Andegauensi à Marchionissa Montis Ferrati c.8.p.378. Comitatus Russilonensis, Luxemburgi à dominis Marcanis Francisco I. l. 2.c.5. p.173. Prouinciæ à Philippo Pulchro Carolo Claudio Regi Neapolitano l.2.c.7 p.208. urbis Arausianæ à Rege Roberto Bertrando l.2.c.8. p.247. donationem regni Neapolitani à Ferdinando rege Neapoli coronato factam, Frederico patruo: quasi eo bello victo plus iuris Franci obtinuerint: à Guilielmo Trincauello Comitatus Beziers & Carcassonæ factam D.Ludouico: l.1.c.8.p.370. Enimvero in contrarium l.1.c.8. p. 402. legem fundamentalem esse dicit, ne quid ex Domanio Coronæ per Reges possit cedi, vendi, donari, aliàsve alienari, vtpote rem sacram, quæ non cadat in commercium. quam thesim etiam p.403. prosequitur, aitque & Salicis legibus rixam. l.2.c.5.p.155.

§. *Emptione*

Sardinia regnum Francis Cassanus l.1.c.9.p.420. vindicat. emptum utique per Philippum Franciæ Regem à Iacobo rege Maioricæ. neque alias condiciones requirit, quam quæ *tot.tit.de contr.empt.* tres proponuntur, mercedem, pretium, consensum contrahentium. Urbem Montis-Pessulani per eundem Philippum ab eodem Iacobo l.1.c.6. p.309. maiestatis iura siue Soueranitatem regni

Maior

Maiorici ab Ecclesia Magelonensi eo translata: *ead.p.* Comitatum Perpignanum ab eodem, *c.8.p.374.* Comitatum Russilonensem oppignoratum, *eod.c.p.392.* Ludouico XI. per Ioannem Aragonium, itemque Sardiniam: *c.9.p.423.* regnum Arelatense ab Henrico Imperatore per Philippū Valesium: *l.2.c.1.p.21.* illiusque supremi-
tatem, qua in alias se ditiones extendat: *l.2.c.2.p.38.39.40. & seqq.* quam *p.41.* vel ideo vendi potuisse contendit, quod non sit de antiquo patrimonio Imperij: Luxemburgum per Ludouicum Andegauensem: *l.2.c.5.p.172.* supremi-
tatem vrbis Auenionensis, Arelatensis, & Arausianæ, & Comitatus Prouinciæ, tamquam comprehensorum sub regno Arelatensi: *l.2.cap.7.p.214.* & iterum *c.vlt.p.245. 246.* partem vrbis Arausianæ per Regem Robertum ab Equitibus Ierosolymitanis, supremi-
tatem vrbis Aurelianensis per Ludouicum XI. à Guilhelmo Cabilonensi, Taranti à Iacobo Burbonio, & Ioanna Neapolitana Arausiani principatus. *l.2.c.vlt.p.246.*

Ex aduerso negat potuisse Carolum VIII. restituere urbem Perpignanam, non recepto pretio quo fuerat oppignorata, eo quod prouenisset pecunia ex domanio Regio. ecce vt is nec fructuum liberam Francicis regibus permittit administrationem, *c.8.p.402.* quem mox diximus, etiam regna vendi permittere, quæ non sint de antiquo patrimonio, & mox ingerit non posse cedi quidpiam, vendi, donari, alienari, ex domanio per Reges: eademque rursus repetit, quoad regnum Sardinia, & Comitatum Russilonensem, vt reddi non potuerit, nisi recepto pignoris pretio. *l.1.c.9.p.423.424.425.* emptionem etiam vrbis Auenionensis à Ioanna Neapolitana per Pontificem Clementem negat validam: *l.2.p.7.* quamvis factam ex summa necessitate, & ad nervos belli ad regnum defendendum intendendos, quod obstantibus legibus & edictis ex domanio nihil alienari potuerit, vt pluribus ibi prosequitur. quin *l.2.c.7.p.223.* negat illam valde contractus ullos inire potuisse, utpote faminam,

& tamen *cap. prox.* docuimus quanta & quot regna ex Ioannæ Neapolitanæ donatione pro Francis prætendat, pluresque *eod. cap.* nullitates exagitat *pluribus sequentibus paginis*, ad quas oculi illi caligant cum pro Francis regna dominiaue sunt emptæ: iisdem argumentis nullam Cassanus dicit, pluribusque prosequitur *l. 2. c. ult. p. 248. 249.* venditionem supremi iuris in urbem Arausianam à Rege Renato factam Ludouico Cabilonensi, eiusdemque iuris remissionem Florentinis à Rodolpho, numeratis decem florenorum millibus, Senensibus ab Henrico V. etiam minori summa accepta, factam: *l. 1. c. 1. p. 34.* sed & *d. c. 6.* à Francis supremi iuris regni Maioricæ ait ab Ecclesia Magalonensi potuisse comparari, eoque magis quod reges Franciæ summum souëranumue ius habent in bona temporalia Ecclesiarum sui regni: sed utique intra fines regni, intra quos ipsa maiestas coercita est, sed extra illos eam ad Garamantas vsque extendere est affectus cæci argumentatio, quæ geometriam omnem prætergreditur.

§. Cessione

Deberi Francis Siciliam, & Neapolim arguit Cassanus *l. 1. c. 4. p. 269.* quod Iacobus Aragoniæ Rex *an. 1291.* Terrasconæ tractatu solemniter regnis istis renuntiavit, & Fredericus Iacobi frater abdicato regis Siciliæ titulo, Trinacriæ tantum retento, & ut post mortem illius, ad Carolum illiusque liberos regna illa deuoluerentur, confirmantibus utrumque tractatum Pontificibus: *d. c. 4. p. 269. 270.* cessionem per Duces Lotharingos factam regni Aragoniæ, Comitatus Prouinciæ, aliorumque dominatum accepto titulario iure regni Ierosolimitani probat itidem Cassanus, *l. 1. c. 8 p. 391.* Denique Ferdinandi super regnis Siculis promissa Hispanos Reges obligare multis iterum Cassanus contendit, *l. 1. c. 8. p. 206. & seqq.* ut velit etiam successores teneri priorum regum promissis non tantum, sed & inuasorum, aut tyrannorum, quæ
rem

rem publicam continent. denique laudat Cassanus l. 2. c. 5. p. 209. 210. cessionem Stephanæ filiae Guiberti neptis Berengarij, & aliam Raimondi filij Guilielmi de Baux, quoad ius super regno Arelatenfi, & Auenione, ab ijs prætenfum; denique probat cessionem iuris supremi in regno Castellæ factam Carolo Regi Franciæ ab Henrico Castellæ, l. 1. c. 1. p. 53. & seqq. Genuensibus a Carolo IV. l. 2. c. 4. renunciationem iuris in regna Siciliæ prætenfi à Iacobo Arragoniæ Rege in gratiam Caroli Andegauensis. l. 1. c. 5. p. 247.

In contrarium improbat renunciationem regni Arragoniæ ab Iolenta Ioannis ultimi Regis filia factam, licet cum iuramento, quod minorum contractus etiam astringit, *Auth. sacramenta C. si aduersus vendit* ut remittentibus actiones suas non sit regressus datus: l. *queritur D. de edil. edict.* præsertim iuratis etiam quoad successiones paternas, c. *quamuis pactum de pact. in 6.* negat tamen Cassanus huiusmodi Iolentam promissa aut iuramenta obligasse: l. 1. c. 8. p. 385. item cessionem factam à S. Ludouico iuris super regno Castellæ prætenfi impugnatur: l. 1. c. 1. p. 32. & seqq. & c. 2. p. 84. & seqq. cessionem supremiatis factam a Philippo Rege Franciæ quoad Cataloniam, qua Francicos Reges teneri negat, tametsi validā habeat cessionem supremiatis Francis factā quoad Tholosam, Narbonam, aliaque loca ibidem expressa, eodem quamuis tractatu 1260. Claramonte factam: ut Francis id, quod eodem cessere, velit remanere, idque, quod cessum est, nihilominus acquiri: quale leoninum commercium ne barbaræ quidem leges hætenus probarunt: & addit tamen p. 86. linguam ei præcisam Tholosæ fuisse, qui dicere ibi ausus fuerat, quod Rex Arragoniæ ius haberet super comitatu Tholosano: & causam ulterius repetit p. 85. ex Petro Iacobi in tractatu de success. reg. vers. *Rex Arragon.* quod Rex ille excommunicatus a S. Sede, status illius confiscati erant, & dati S. Ludouico. Rex, ait Pet. Iac. *Arragonum si ius habebat in Comitatu Tholosano,*

sano, illud amisit: quia fuit fautor hæreticorum, & uenit in propria persona in adiutorium Comiti Tholosano, quare Papa notauerat eum de hæresi. magnificè certè Cassanus, ut Francis his ex causis regna asserat: sed uiderit an conueniat cum hodiernis Francorum theorematibus, ut qui hæreticis suppetias ferunt, regnis excidant, & de hæresi notentur: aut secum ipse: cum eadem causæ aduersus Francos allegantur. *qua de re mox paulo latius.* Iterum Carolum Claudum filium Caroli Andegauensis bello nauali captum ab Aragonijs, intercedente Eduardo Angliæ rege, & pro eo paciscente, ut captiuitate solueretur, dummodo regni iure cederet, in vim eius tractatus dimissum, negat teneri: l. i. c. 1. p. 100. & l. i. c. 4. p. 263. a Ferdinando factam cessionem regni Neapolitani Frederico patruo inefficacem habet.

§. Transactione, pace, fœdere

Restituendam Francis Nauarram Cassanus contendit: l. i. c. 4. p. 197. quod ita Carolus V. promiserit tractatu Nouionensi 1516. non ipsi Henrico Albreto, sed Francisco I. cum Carolum illum Andegauensem, de quo mox diximus p. 101. neget obligari sponsione Eduardi, quam ipse non fecerit, cum tamen illius in vim carcere egrediens ratam habuerit, & rati habitio non secus, quam si ipse initio contraxisset illius negotium fecerit. ut loquuntur leges. præterquam quod Pace Madriliana contrarium fuit conuentum, ut Henricus Albrechtus titulo Regis Nauarræ pro se successoribusque suis in perpetuum cederet, ut omittam rursus leoninum commercium, quo pacis capita quæ pro Francis faciunt Cassanus ubique acceptat, & urget; quæ contra illos, spondere illa negat in potestate Regum Francorum fuisse. Iterum Cassanus l. i. c. 5. p. 265. fœdus probat inter Ferdinandum Catholicum & Ludouicum XII. quo de plurium regnerum partitione, supremiæ, fidelitate, & homagio multa spondentur, eodemque capite p. 270. Fredericus III. & Joan-

ita Neapolitana cōueniunt super regnorum pactitia successione, regnique Trinacriæ supremirate, fidelitate, hominio. Iterum p. 279. conuentionem Ferdinandi & Ludouici; atque iterum p. 403. & seqq. Ducis Nemurcij Reginæ Nauarræ c. 4. p. 195. & lib. 2. c. 2. p. 57. aduersus Sabaudum ex fœdere Veruiniano, Cameracensi, Turinensi, Lugdunensi argumentatur, ad loca, supremaque iura per illud promissa, cum toties alibi ex iisdem fœderibus debita impugnet.

Alia solemnia fœdera reprobat Cassanus, vtpote lib. 1. c. 1. p. 41. inter Sanchium & Ferdinandi liberos, quamuis arbitris duobus Regibus c. 2. p. 78. Claremontanū 1270. quo Philippus cessit iure supremo in Cataloniam pretenso, aliud quo Carolus Claudius 1289. captiuitate solutus fuit: l. 1. c. 2. p. 100. & l. 1. c. 5. p. 246. regnoque Siciliæ, & Neapolitano cedendum erat, Madrilianum quo Franciscus I. iuri omni in regnum Siciliæ & Neapolis renuntiauerat, p. 266. Nouiomenſe an. 1516. Cameracense, & Madrilianense p. 293. 294. & seqq. & iterum lib. 1. c. 6. p. 353. quo negat Franciscum I. renuntiare potuisse Ducatui Mediolanensi lib. 2. c. 2. p. 51. restitui non debuisse Sabaudiam, promissa irrita fuisse fœderis Cameracensis: & iterum perperam restituta ex fœdere loca diuersa ad Sabaudum spectantia p. 54. iterum idemque quoad Comitatum de Lisse, p. 63. quoad supremiratem in Flandriam prætersam tractatu Madriliano remissam, Cameracensi, & Veruiniano quoad hoc, cæteraque non excepta, confirmante l. 2. c. 5. p. 147. & seqq. 158. & seqq. 161. & seqq. ubi tamen p. 152. extollit potestatem Regis Franciæ absolutam, quod etiam se ipsum in contrahendo læsum possit in integrum restituere. quod si verum est, cur idem negetur alijs Regibus, qui pariter non alium agnoscunt superiorem? qua via facile est soluere omnia fœderum vincula. quis enim est aliquando Regum, qui non bello aut pace læsum se existimet, adeoque in arbitrio cuiusque erit pacis quantumcumque solemniter initæ legibus so-

lutum se profiteri, in integrum à se ipso restitutum esse non eo inficias Reges contrahendo cum subditis circumuentos; eodem se iure, quo subditos, in pristinum statum posse restituere: ea est capitis cum corpore connexa potestas. nego duos Reges contrahentes vt tales, alterum in alterum contractumve mutuum potestatem habere, nexum huiusmodi soluere posse: quia neutrius termini subordinata est potestas. *vt diximus latius l. 1. c. 4.* sed & Reges sic paciscentes iure gentium, belli, pacis, foederum, contractuum, pactorum, l. 5. *D. de iust. & iur.* tantum tenentur, neque edictis prætorijs, vllive iuri Romano in inuitos locus est: *vt latius diximus c. 3.* & vt foret non apud se quisque Regum, sed apud aduersarium de restitutione disceptare deberet. l. 1. *& 2. C. ubi & apud quem restitutio in integrum agitanda sit*, vt inter Imperatorem Henricum & Siciliae Regem decidit Clemens V. *in c. pastoral. de sent. & re iudicat. in Clem. §. vt illud.* eoque magis quod ordinis sit naturalis vt actor sequatur forum rei. *d. §. vt illud* qui ea propter etiam Ecclesiam obligat. *c. 5. x. de for. compet.* Denique huc spectat pars magna eorum pactorum quæ citauimus *h. c. §. cessione* nam plerumque renunciationes huiusmodi fieri solent, cum bella quæ vigent componuntur, vel de causis vnde timentur, transfigitur. spectant huc etiam, quæ contraria inuicem Cassanus scripsit de pactis Regum captiuorum. *quæ discutimus infra l. 2. c. 8.*

§. Præscriptione

Creditum hætenus etiam regna acquiri: sæculari saltem, & qualem etiam per leges & canones patitur ipsa Ecclesia Romana: cuius iura priuilegiaque indignum est infra sæcularia Regum iura collocare: sed Cassano nulla sæcula sufficiunt ad præscribendas regales actiones; quâuis hodierni possessores suos laudent auctores ad bellum vsque Troianum. *ita l. 1. c. 1. p. 9. 47. 48. 49. c. 3. p. 143. 45. c. 4. p. 382. c. 8. p. 407. l. 2. c. 4. p. 95. l. 2. c. 6. toto exarchatus*

chatus supremi tatem Francis competere contendit, nec alio iure quam ex Caroli Magni contra Lombardos victoria, quamvis tot sæculis non agnitam, sed quam tacite in donatione Pontifici facta, ut vult Cassanus, reseruarit Carolus. magni tamen facit sæpius Cassanus alibi diuturnam possessionem à maioribus in posteros continuatam, l. 1. c. 5. p. 268. c. 8. p. 408. 9. 10. 411. l. 2. c. 1. p. 10. & abstinet argutè à vocabulo præscriptionis, rem tamen dicit: d. p. 10. de Carolo Magno & successoribus agens, ait, quod centum & viginti annorum possessio, quibus Imperium in familia fuit, cum iusta causa, eis acquisuerit ius, & titulum certum, & legitimum, quod transmiserint in descendentes: An non hoc est describere vim præscriptionis? in eaque Francica iura fundare, quam ab alijs reiicit? sic & lib. 2. c. 4. p. 91. dicit Genuenses fuisse suæ potestatis, eo quod multis annis ita egerant, nullum Principem recognoscentes, ideoque dedere se Francis potuisse: non id est argumentari ex virtute præscriptionis? Et de viribus præscriptionis Regiæ videbimus quidem infra c. 15. sed non possum hic cæcutientem Cassani affectum præterire, qui non videt non admissa vllorum sæculorum præscriptione, tota Francis Gallia cedendum esse: vtpote quam illorum maiores finibus suis egressi, nullo iure, nulla laceßiti iniuria olim inuaserint, si fides vllis debetur historijs: easdemque adeo restituendas esse ijs, qui in Imperium successerunt Romanorum, qui per quadringentos eoque amplius annos illas possederant.

§. Alienatione

Comprehendi omnes quos iam recensuimus titulos, nemo ignorat: & clarè decidit lex *fin. C. de reb alien. non alienand. L. in quorum. D. de pignor. l. alienationis D. de V. S. & ibi Alciat. & c. nulli. §. alienationis X. de reb. Eccl. non alien.* quoties ergo Cassanus hoc capite citatus est, probat improbatque regnorum alienationes, prout rebus suis variè conuenire existimat. quoties agitur de acqui-

rendo Francis dominio, validos hos atque legitimos titulos existimat; & in frontispicio prostituit: quoties autem illis aliquid decederet, nulli sunt, irriti sunt, in potestate Regum non sunt, nullo eis illorum prætectu alienare quidpiam licet, nec ciuitatem vnā, *quanto magis regna*, inquit, l. i. c. 5. p. 269. integra? quod præter citata h. c. loca etiam variè contendit pro & contra, vt res suæ ferunt. l. i. c. 4. p. 197. c. 5. p. 265. 270. 299. c. 6. 304. 308. 353. c. 7. p. 352. l. 2. c. 1. p. 28. c. 4. p. 91. 92. l. 1. c. 2. p. 80. 82. 84. 100. l. 2. c. 3. p. 72. 73. &c.

§. Inuestitura

Pridem obtineri consueuere regna Siciliae Neapolis, dominatusque independentes: nec hic Proteum agere Cassanus desinit: mirum in modum potestatem Pontificiam extollit in deponendo Frederico Imperatore, regnisque exuendo, vt locum faciat introducendo in Siciliam Carolo Andegauensi: condemnatio eius extat *inc. ad apost. de sent. & re iudic. in 6.* vbi Electoribus facultas fit alium surrogandi in Imperio: de regnis autem Siculis statuendi sibi seruat Pontifex potestatem. Cassanus ergo l. i. c. 5. p. 213. & seqq. dicit eum excommunicatum à Concilio generali Lugdunensi, Imperio deiectum, regnisque priuatum, vt sæpè alios summo iure, & prudentia: illicitum esse dubitare de iustitia & firmitate decretorum Conciliorum generalium; vbi Spiritus Sanctus præsidet; indigne vexasse Ecclesiam, despexisse auctoritatem, infregisse leges, turbasse populos, obsedisse vrbes, fugasse Papam Roma, in carcerem egisse Prælatos, in mortem religiosos, vasallum fuisse Ecclesiæ, merito regnis feudatilibus excidisse, iure feudo priuari vasallum iniurias domino inferentem. Iterum l. i. c. 2. p. 91, & seqq. Petrum Arragoniæ Regem inimicitias cum S. Sede sumentem iure priuatum Corona, ac Statibus suis, inuestitumque Carolum Franciæ: regnumque Aragoniæ eidem Sedi feudatarium facit ex literis alterius Petri Aragonij, quas
reci-

recitat p. 96. quas si Franciæ aliquis Rex dedisset, mox Cassanus negaret eius in potestate fuisse; qui ne quidem D. Ludouico pepercit *ut mox diximus h. c. §. in dotem dat.* & quamuis Clodouæus Hormisdæ, & Sedi Apostolicæ coronam auream miserit, quasi submissionis tesseram; & Carolus Magnus alijque annuos denarios S. Petri per Galliam colligi permiserint; Cassani tamen similes nihil inde obligationis regno contractum facile dicunt. Petrum tamen Cassanus etiam ex crimine ingratitude, Iesæque Maiestatis Pontificiæ reum facit, sæculari etiam feudorum lege priuari potuisse mox infert: & p. 299. & spirituales, & temporales Pontificum potestatem in priuandis huiusmodi Principibus extollit, idemque in Manfredo Neapolitano probat, *lib. 1. c. 5. p. 219. & seqq.* & Coradinum tamen à Manfredo occultatum ubique omittit, qui moriturus Aragonios instituit; inuestiturasque p. 245. & seqq. p. 255. 258. 262. l. 1. c. 9. p. 416. 417. 418. priuationesque similes in Francorum commodum vergentes sæpius laudat.

Eis autem contrarias omni quæditorum telorum genere impugnat: nam (ut omittamus quod *d. r. §. p. 278.* honoris tantum, & dicis causa, Sedis Apostolicæ beneplacitum inseri ait, & contra tenorem inuestiturarum, quæ de inuestitis & posteris loquuntur, laudat regnorum illorum in alienam familiam translationem) factam inuestituram Alphonsò ab Eugenio Ferdinando Alphonsi à Pio II. Alphonsò Ferdinandi ab Innocentio VIII. improbat: ibi mox in angulum reiecta est S. Sedis vtraque auctoritas, iudicijque firmitas ibi mox in promptu est, *quod nostrum est, à nobis sine nostra causa auferri non potest*: ibi Aragonij in præiudicium Francicorum procerum inuestiri non possunt, ius semel acquisitum alicui ab eo inuito vltius auferri non potest: ibi vasalli sine causa feudo priuari non possunt, ibi Francorum inuestituræ sunt irreuocabiles, alijs præferendæ, quia anteriores, quia remuneratoriæ, iterum irreuocabiles: & quamuis

causa Francisci iuris in Mantuano oecumenico Concilio fuerit proposita *an.* 1459. & aduersus Francos Aragonijs Sicilia relicta; ægritudini affectuum id ascribit Cassanus: quem iam paulo ante memorauimus alibi credere oecumenicis concilijs præsidere Spiritum Sanctum, veritatem dictare, ab errore tueri, quæ ita latè prosequitur Cassanus *a p.* 281. *vsque ad p.* 291. Vbi tandem noui generis capulta oppugnat inuestituram Caroli V. quod lege fundamentalis regni Siciliae ea Corona incompatibilis sit cum diademate Imperiali. at si Imperij apex in concursu obrigisset Francisco I. credi non potest eundem Cassani iudicio incompatibilem in illo futurum fuisse. qui non patitur ab eo posteris ius in ea regna prætentum auelli foedere Nouiomeni, Madritiano, Crespiensi, aliisque intermedijs, denique Cameracensi ac Veruiniano. & vt concederemus post depositionem Frederici Imperatoris quibusdam ex causis Carolum Andegauensem, aliosque, non ex lege regni fundamentalis, quæ priores Fredericos non impediuerat, sed ex voto deinde Pontificum promississe dignitatem non ambire, aut suscipere Imperialem, neque se, neque posteros; non id afficeret illos, qui non ex eorum persona illis regnis admouentur: vt Aragonij: & vt afficeret; non nescit Cassanus Principem impedimenti gnarum, alicui tamen magistratum imponentem, Regem soluere. *l.* 57. *D. de re iudic.* adeoque Pontificem Carolo V. inuestituram regnorum concedentem, electionemque Imperatoriam confirmantem, lege illa, si qua fuisset, soluisse. vt omittamus Jeronimum Suritam in *Histor. Reg. Cathol. C.* II. Julium Cerrium, alios referre Leonem X. Carolo V. conditionem illam veterem expresse remisisse. Sed & iterum maximè sibi contrariatur Cassanus, quod tam iustè Fredericum Imperio regnisque exutum describat, non idem tamen admittit in Ludouico XII. Rege Franciæ, cui multis ambagibus omnia iura Sicula deberi contendit, qui non tantum bellum gessit cum Julio II. & Ecclesiæ exercitum in ipso die

Pas-

Paschatis prostravit, sed etiam Concilium aliquot Cardinalium Pisas coëgit, eoque diem Julio dixit, ut tamquam fœdifragus (an in Francis talem exuendæ dominationis causam Cassanus admitteret?) Pontificatu spoliaretur: quod non cogitavit Fredericus vñquam ille, aut alij Siculi tyranni: iustissimè ergo Julius, ea necessitate pressus, ad Alphonsum Aragonium recurrit, auxilia postulavit, accepitque promptissima; ac omne ius sceptri Siculi in Aragonium ex remuneratione irrevocabiliter, si cum Cassano argumentemur, transtulit. à quo in Ferdinandum Catholicum, Carolum V. & Philippos Hispaniarum Reges continuatis iam tot inuestituris etiam defluxit. De potestate Julij Cassanus dubitare non cupit, qui nec alios dubitare permittit. *l. l. c. 5. p. 268.* nec de causis, qui easdem in Frider. ante Carolum Andegavensem, ac alijs regno priuatis probavit. At, inquit, Julius homo turbidus magis bellatorem egit, quàm Pontificem; magis gladio quàm Petri clauibus, dexteram onerans: sed ideone vasallo aduersus eum fœdera inire, bellum inferre, Concilium indicere impune licuit? at iniustas causas Julius habebat, iniustum bellum gerebat: ita semper Cassanus pronunciat de eo, quod vñquam aduersus Francos gestum est: quod nostri non est nunc instituti prolixius refutare, id tantum obliuisci non possum, quod Cassanus *d. c. 5. p. 207.* ait Federicum toto Christianismo proclamatum ut fidei desertorem, & Ecclesiæ hostem, quod Sultano Ægypti suppetias tulerit, cum eo inducias pepigerit: at eos qui nostro sæculo Turcas, in fines Christianorum immiserunt, Ariadenum tot millium Christianorum abductorem aduocarunt, hæreticis Ecclesias vastantibus auxilia, vires, arma, pecuniam dederunt, ad ea Ecclesiæ feudataria, ut ait, regna vult reuocare, ex quibus ideo iustè Federicum exutum probat.

Sed quoniam ad regnum Siculum nos hæc dissertatio duxit, placet simul meminisse, quod Cassanus ait regna non præscribi, *ut supra hoc c. 5. præscript.* iniuste occupa-

ta à restitutione numquā excusari, armis, repeti posse: & Pontificem aliena temporalia sui iuris facere non posse. *l. 1. c. 4. p. 176. & seqq. ac alibi saepius*, neque cum præiudicio tertij inuestituram dare: *l. 1. c. 4. p. 283. ac alibi saepius*, constat autem Sicilia omnem sub Imperio Romano comprehensam fuisse, Normannos circumactō mari eò delatos occupasse. *Pasquier Recherches, l. 7. c. 53.* & fatetur Cassanus *l. 1. c. 5. p. 204.* eo usque Pontifici eam detulisse: *p. 205. p. 220.* illum Ducem illorum de ea inuestuisse: ex axiomatibus Cassani aliena Pontifex acceptare, in feudum dare cum præiudicio Imperij non potuit: adeoque nec ex vllō temporis lapsu Carolo Andegauensi firmare. quo Cassani argumento videntur vt excidatur radix iuris omnis Francorum in ea regna? Cassiano quidem non dissimiliter argumentatus credi potest Imperator Henricus, *ex c. pastoralis de sent. in Clem.* & olim Fredericus: quem iuste tamen damnatum contendit *d. c. 5. p. 213. & seqq.* & causa forte inde sumpta est iurisiurandi, quod præstat Imperator *in Clem. Romani. de iureiurand.* vbi formula Imperatorij iuramenti etiam hoc complectitur, quod numquam Imperator in controuersiam vocabit eiusmodi terras ab Ecclesia possessas. & Frederici quidem I. verba de Imperio ex Frisingensi refert Cassanus *l. 1. c. 1. p. 18.* non Romano beneficio, sed maiorum sanguine emptum superbe deferentia: quis de Sicilia sensus animo sederit satis ea explicant.

Et vero Carolus Andegauensis, qui fama clementiæ nouum dominatum firmare debebat, Thracibus Schytisque crudelior Coradinū ex tot Imperatoribus Regibusque natum, sanguinis Sueuici stillam vltimam, carnificis gladio subiecit, publico in theatro, vna cum Archiduce Austriæ, & duodecim primæ nobilitatibus proceribus: Henricum autem Castellæ Regis filium ferreæ caueæ inclusum tota Italia ignominiosum spectaculum circumduxit, vt Franciscus Tambellanes alterum Baziazetem: insolentiam vero militum, Regis in morem seruientium, adeo

adeo non compescuit, vt incolæ desperato cōsilio omnes trucidarint: quod consilium tot auribus commissum prodi necesse erat ab aliquo nisi crudelitas omnium ora clausisset, vesperisque Siculis silentium imposuisset. Nam & Siculi inuestituram Pontificis reuerebantur, veniamque deprecati Caroli Imperium non detrectabāt, dummodo Francicæ nationis præsidij impofterum carerent: quam conditionem reiecit Carolus, & armis vindicare se, suosque voluit: desperabundi ergo iterum Petrum Aragonium pro auxilio interpellant, ille amicis oppressis, sociali iure, quin & sanguine Coradino iunctus, & hæres ab eo in theatro nuncupatus, in signum traditionis regni prolecta in populum chirotheca, quæ ab equite quodam excepta est, & ad Petrum delata, auxilia tulit; adeo felicia, vt Franci numquam armis regnum recuperare potuerint: vt Cassanus hæc fatetur: l.i.c.5. p.228. 229. 230. 233. 235. at vero oppressis auxilia præstare, ius est gentium: Reges subditis vt brutis abuti non posse, ius est Naturæ: bello quæsitæ (cessantibus etiam omnibus alijs Aragoniorum hic titulis) victori cedere; sanctissima Cassano lex est: *vt demonstrauius h.c.5.1.* Quæ ratio etiam prosternt dubium Cassani d.c.5. argumentum, quod p.298. desumit ex auctoritate Baronij: cuius quæ ibi citat verba, suam singula solutionem habent ex his paucis vltimis nostris lineis, & Aragoniorum inuestituris; quas mox citauimus, & ipse Cassanus fatetur d.p.282.

§. Miscellaneæ

Antinomix totum Cassani opus vt formicæ peruagantur, sed longum, nec operæpretium eas hic persequi. dissertatio tamen proxima exigit ne præteream, quam sancte de auctoritate Pontificia loquatur, in priuandis regibus ob hæresim, & Ecclesiæ contemptum. lib.1. c.2. p.85.86.c.2.p.91.c.5.p.207,209.206.213.214.219.224. c.8. 374.c.9.p.416.l.2.c.7.p.208. quando res pro Francis dispo-

nuntur: si quid aduersus illos dirigatur, mox non videbitur illi Pontifex habere in temporalia potestatem vel de regnis ordinare non posse, clauēs Petri ad animas spectare, non ad alligandos Reges eorumve regna in compedibus decretorum Ecclesiasticorum: fore alioquin regna precaria omnia reddere Papis, & ad eorum lubitum habenda, euertere fundamenta monarchiarum, deijcere auctoritatem, viam seditionibus aperire, contra Dei præceptum Regibus omnes subiiciens, ne Ecclesiasticos quidem eximens, l. I. c. 3. p. 136. l. I. c. 4. p. 170. 172. 173. 174. 175. 176. 179. 181. 182. 183. 186. 191. 192. in transferendis imperijs Occidentis in Carolum Magnum Orientis in Carolum VIII. ac alias, l. 2. c. 1. p. 9. p. 16. 20. 21. l. I. c. 5. p. 262. regno Aragoniæ Templarijs ab Alphonso relicto Franciæ Regi dando, l. I. c. 2. p. 90. confirmandis contractibus antenuptialibus, pactitiæque successionē Mediolanensi vacante Imperio: l. I. c. 7. p. 329. p. 361. quamuis bulla Caroli IV. pridem pro regimine Imperij vacantis prouiderit: super non admittendis ad regna illegitimis: l. I. c. 1. p. 44. c. 5. p. 222. tollendis matrimoniorum impedimentis, restituendisque in consequentiam natalibus l. I. c. 3. p. 135. 138. confirmandis institutis, electis regibus: p. 140.

Ordinibus etiam regnorum Populouē, cuius illi legati nati existimantur, magnam emphasim Cassanus tribuit, cum in rem id suam vertere potest, alias illos ab absoluta Regum potestate reijcit, rebelles facit frequenter, aut saltem mutos. l. I. c. 1. p. 28. p. 44. p. 72. 109. 110. c. 5. p. 205. 220. c. 5. p. 253. 262. 272. l. 2. c. 1. p. 26. 27. c. 2. p. 41. c. 5. p. 161. c. 4. p. 92. c. 5. p. 161. 162. 163. 164. c. ult. p. 249. l. I. c. 2. p. 74. 81. c. 3. p. 138. 139. c. 3. p. 199. c. 4. 259.

Regna Siciliæ quamuis à Normannis quæsitā fateatur, subiecta facit Cassanus iuri Romano, omnesque Italiæ ditiones, & cui iuri Reges illi Principesve derogare nequeant, l. I. c. 5. p. 216. & virorum Doctorum facit sententiam: sed verius Maranta in Spec. p. 3. V. tela. n. 95. dubiam admodum facit quæstionē ex constitutione regni, vtrum
post

post constitutiones & consuetudines seruetur ius Longobardicum an Romanum, quod cui præualeat, & decem utrimque argumenta adducit, & utrimque soluit, sed Longobardum nunc desuetum ait, & Romano locum facit, sed tamen præ omnibus dat prærogatiuam regni constitutionibus, & consuetudinibus sine controuersia cuius rei, præsertim quoad controuersias regales, ut ijs minime teneantur, latè causam discussimus *supra c. 3.* sed & ipse Cassanus *eod. c. 5. p. 278.* cum sibi obijcit argumentum quod Joanna Neapol. marito regnum dare non potuerit, cum iure Romano donationes inter virum & uxorem sint inhibitæ, negat Reges huiusmodi legibus teneri, satius hoc in casu dixisset, nec iure Romano huiusmodi donationes vetitas inter Principem & Augustum. *l. ult. circa fin. C. de quadr. præscript.* interim Cassanus illic ob leges Romanas non posse illos Reges heredem scribere, quem illæ non permittant, asserit; hic legibus soluit: & addit ut sæpe alias, quia *sic in Francia ius habet*, ita quod præmonui *initio c. 3.* alios non illorum, sed suis legibus iudicent sæpe Francici scriptores huiusmodi.

Regnum Arelatense semper membrum Franciæ fuisse, numquam de domanio Imperij, contendit Cassanus *l. 2. c. 1. p. 22.* & tamen *p. 21.* scribit illud Philippum Valesium ab Henrico Imperatore emisse tam valide, ut non possit amplius: siquidē si à non domino emit, quomodo valide? & non, si à vero Domino emisset, potuisset validius?

Rursus *eadem p. 22.* Reges Franciæ Cassanus Imperatoribus facit æquales: & tamen *eodem libro l. c. 1. p. 1. & 2.* defuisse adhuc ait Franciæ Regibus supremum dignitatis fastigium; scilicet Imperatorium diadema, quo fierent primaria columna Ecclesiæ: illud ergo cum Imperatoribus competat, non Regibus Franciæ; non sunt in gradu dignitatis æquali.

Quæ etiam inuicem mox de transferendis Imperijs ac regnis contraria citauimus; specialiter elucēt in Imperio Romano-Germanico, quod rectè in Francos translatum

con-

contendit Cassanus *l. 2. c. 1.* ob negligentiam Constantinopolitanorum Imperatorum in defendenda aduersus Longobardos Ecclesia: eandem agnoscit in Ludouico Franciæ Rege: *l. 2. c. 1. p. 15.* quid ni ergo fateatur eodem modo & causa transferri potuisse in Germanos? cum tamen *d. c. 1. p. 10.* Romano-Germanos Imperatores per vsurpationem dumtaxat Imperium possidere, & ad Francos spectare contendat, ad eundemque modum ob ingratitude regna feudalina posse transferri contendit in Petro Aragonio *l. 1. c. 9. p. 418. 420.* vt mox etiã de Frederico diximus, cur ergo negat in Ludouico XII. aliisque Franciæ Regibus ei similibus, qui non deseruerunt tantum Ecclesiam, sed etiam oppugnauerunt ipsi, vt Ludouicus XII. aduersus Iulium II. alijque? quorum ex capite regna Sicula, vel Imperium Cassanus vindicare Francis contendit.

Plures omnino sunt aliæ antinomix toto Cassani opere dispersæ, non dies tantum sed hebdomadæ & menses me deficerent, si illis committendis insisterem: lectori facile se illæ prodent obuix: hæ autem quas retulimus satis erunt, quibus non est legendi otium, vt ex ijs vnguibus æstiment leonem, vt ex vnius arteriæ pulsu de tota hominis valetudine iudicant medici, & Pythagoras Herculanî corporis mensuram ex Pisanò stadio, quod Hercules suis pedibus fuerat metatus, ratiocinatus est.

C A P V T V.

Applicatio dictorum; propositio dicendorum.

AT quorsum hæc omnia? vt intelligamus quã Cassanus nuperique quidam ei assymboli scriptores Francici, in vindicandis Coronæ Francicæ tot regnis dominatibusque, arundineis titulis nitantur; quos ipsi in alijs improbent: simulque qui eodem ore calidum essent frigidumque, eodem idem calamo afferrent & negent, eandem

dem causam albo notent lapillo & nigro ; non rebus sed personis suffragia dātes ; in se probare quod in alijs damnent, in Francis iustū censere, quod in Hispanis iniquum : iustitiam apud eos cæcam non esse, deficere ab Areopagitarum instituto ; etsi Dionysium Areopagitam apostolum suum laudent : Confectarium vltius esse apud eos, quibus ratio imperat , vt fateantur aut iustos regnorum titulos eos esse, quos modo recensuimus, non aliter sibi, quā alijs gentibus, aut iniustos : Deus enim & natura eandem omnibus legem dedit , similem æquitatem, iustitiam pariformem : igitur necesse est vt non vituperent in alio , quod in se laudant , vt in alio non improbest, quod in se probant ; vt eodem iure vtantur, quod in alijs statuunt : vt sibi fieri posse censeant, quod alijs iustè faciunt : adeoque regna, dynastias, dominatus eodem quo à se iure acquiri posse, retinerique. non est admodum discurrendum per omnia Europæ regna, vt facit Cassanus , eique assymboli ; vna fidelia possunt omnia dealbari : nullum enim omnino esse credam, quod possideat Hispaniarum Rex , quem potissimum impetunt, quod non habeat comites titulos, atque vnumquodque plures ex illis, quos vt iustos pro Francis Cassanus, consortesque producant. cuius rei testimonia nunc alia nolim proferre , quā quæ mox citavi , atque ipsa illorum scripta produnt, neque id mihi nunc institutum est, neque operæ pretium in eos hīc pugnare , qui proprijs ensibus iugulantur, qui suis ipsi iaculis percussī intereunt. nuper tamen Nicolaus Vernuleus Apologiam dedit, qua omnium ditionum, quas Austriaci Principes hodie possident, iusti tituli breuiter proponuntur, id tantum propositum est , ex hisce contradictorijs Cassani assertionibus, illius iudicium infirmasse, qui iustitiæ constantiam dilapidauerit : & generalia nunc quædam , & quæ obijci passim solent argumenta discutere dumtaxat : ac tum maximè disceptare de iuratis pacis fœderibus non violandis : & quod infelicia hæc tēpora in

com

contrarium vehunt, bellum, quod aliud ex alio sunt aliqui commentati, an cum tot pacis fœderibus conveniat, quæ Francia cum Hispania, Imperio, Domoue Austriaca contraxerit, quod Cassanus, consortesque scriptores, seu primi potius eorum motores prodigiosè pepererunt.

CAPVT VI.

De lege, & terra Salica.

FRancis Salicum nomen aliquibus in ore pænè tam est frequens quam salua; nec tamen hætenus legem Salicam non commentum esse, sed legem verè latam certis vllis monumentis demonstrant. exstitisse vniquam negauerunt illi, qui causam Eduardi Regis Angliæ aduersus Philippum Valesium egerunt apud Ordines Franciæ: nec porro hi archiua discuti, membranas proferri, annulos, sigilla inspicere iusserunt, sed historijs & exemplis certatum est, & velut ex moribus deprompta sententia pro Philippo. causæ perorationem quam largissime Annalibus Flandriæ inseruit Emanuel Sueyro *Tom. 1. l. 11. ad annum 1328.* annotatis etiam ad marginem omnium opinionum auctoribus, quorum etiam partem citat Spiegelius: *in Lexico V Salica lex.* quibus insuper cæteros refutans addi potest Pasquier. *aux Recher. l. 2. c. 16.* & sanè Cuiacius de feud. *lib. 1. t. 1.* de Conrado Imperatore agēs, *is est*, inquit, *Conradus Salicus nuncupatus quod Dux esset Francorum Orientalium qui Salij dicti sunt: Ammian. Marcellin. 17.* petit primum omnium Francos, eos videlicet, quos consuetudo Francos appellauit: Sigebertus Franci, inquit, *uti aperunt legibus, & legem Salicam dictauerunt. Separatis libris habetur lex Salica & lex Francica: hac est Occidentalium, illa Orientalium.* Ita Cuiac. ergo Salica lex, eo iudice, ad Gallias non spectat, sed Franciam. quæ etiam fuerit terra Salica, tam est ipsis Frâcis expe-

expeditum, quàm Dedali labyrinthus. iidem auctores varias deriuationes faciunt, à Sala fluuio, Salijs populis, quos alij ad Aquas sextias inter Alpes & Rhodanum, alij in Franconia, alij inter Rhenum, Mosam, & Mosellam quærunt: ob consonantiã vnus alteriusue syllabæ, quàm si tantum sectentur, in descriptione Plinij inuenient in Africa ciuitatem Salam ad marginem fluuij cognominis: apud Martialem in Hispanijs etiam Salam, in Dalmatia Saloniam Diocletiani patriã, in Italia Salentinum. Verum, si quid veritatis vnquã etyma continent, terra Salica iacet iuxta fluuium *Salam* nunc *Isalam*; quæ vna hodie numeratur ex septemdecim inferioris Germanicæ seu Belgicæ prouincijs in *Transisalana* ditione, quæ & inde dicitur; ac iuxta Rhenum consistit: vbi & territorium est quod *Sallant* etiam nunc vocamus, id est terram Saliorum, siquidem *lant* ditionem significat. sita etiam est *Oldensalia*, id est veterum Saliorum ciuitas, & inter Svollam & Campenã ad *Isalam Salicum* nobilis vicus, & in vicinis Frisijs vrbs Francicum quasi Francicum, & iterum *Salinga*, vrbs paucis inde passuum millibus, nec procul ab Agrippina distans. & sane Pasquier. *Recherches* l. i. c. 6. primos Francos à finibus Frisiæ ad Rhenum adducit; quo transitò aduersus Romanos bella gesserint, paulatimque progressi vicina omnia sui iuris fecerint, consentit Miræus, in *Chronico Belgico ad annum 420*. Denique Montanus ad *mappas Kerij in Trans-Isalania* ex testimonijs Agathicæ, Claudiani, Sidonij, Spanheimii, Turonensis, Marcellini latius probat. & nuper reperta fertur membrana vetus geographica Imperij Romani, in qua Franci Salijque vltra Rhenum iuxta Frisios sint collocati. cui consonat veteris Belgij mappa apud eundem Kerium, & veteris Germaniæ apud Ortelium: consanguinea autem, affinis & inter se mixta est veteribus gens Francorum, & Saliorum. Sed hæc vocabula angusta nimis sunt, quam vt satisfaciant Francis, qui eo tendunt, vt quidquid in potestatem Regum suorum

rum semel venerit, terra Salica fiat, imo regiam hanc, dominicam seu domanialem terram eo nomine significari contendunt, sed hi sibi contradicerent si regulis de allodio latis dominialem illigarent fundū qui illi oppositus est, quod si sunt etiam, Ioan. Trithemius Abbas, alijque, qui istius legis Salicæ dictatores Deorum sacrificulos fuisse contendunt, Salogastum Iouis, Vesogastum Dianæ Pontifices, qui obscuris verbis hæc oracula tamquam ex tripode responsa dederint, cur non eodem modo terram Salicam interpretantur, ut Brutus responsum Apollinis Delphici, regnaturum illum qui primus matrem osculatus esset, & continuo pronus terræ osculum infixit communi omnium matri, ita omnem communis matris terram Salicam faciunt ab omnibus liberam, quod alij nomine Salico significari intelligunt, vel denique terram beatam, quod alij: utriusque apud Spigelium, quasi fluentem lacte & melle, ut quocumque arma protulerunt, quidquid oculis aspexerint, quidquid pedibus calcauerint, ut terram promissionis, suū faciant? ut filijs Israel fuerat promissum, *quidquid calcauerit pes tuus, tuum erit.* nam & Salicus Codex initio mentionem Moysis apud Spigelium ex Conrado Hutingero facit; atque à Moysis exemplo deducit Arramius Salicam legem: quam inde diuinam, æternamque facit: sed Moysen vnde gentilis Pharamundus ad Rhenum, Mosamque iam nouerat? dicet Oedipus.

Enimuero deinceps terram Salicam factam esse omnem regiam, domanialem, quidquid armis quæsierint, vniuersumque Coronæ, iure belli regio; tamen non id extendi potest ad eas ditiones quæ non belli iure, sed alijs titulis, non regno sed regi accedunt, sed dumtaxat quæ cum regni supremo, directiue, dominio, consolidantur vtilia feudorum, emphyteusium dominia (ut redit vsusfructus ad proprietatem) vel iure fisci Coronæ innexuntur, quæ etiam alijs regnis conuenire possunt. ut optime Ioannes Rex Franciæ in diplomate quo Philippo secun-

do genito donat Ducatum Burgundiæ. refertur ab Auberto Miræo in *Cod. donat. præsc. c. 105. Sueyro ubi supra ad Annal. Fland. lib. 12. ad annum 1362.* prudenter significat, se non illum adeptum regni iure, sed clausulam inferit in eundem Ducatum se successisse tamquam consanguineum magis propinquum Ducis Philippi, traditque filio cum omni iure quod vllatenus ad illum erat deuolutum, possidendum per hæredes ex illius corpore legitimisque nuptijs nascituros, non masculos tantum Salicos: vt dicendum sit, quidquid est extra sphæram hastæ Gallicæ nullo iure Salicis legibus teneri. nec vero extra terminos suos Pharamundus, Clodouæus, seu quis alius Salicarum legum lator, voluit potuitue ius dicere. extra territorium ius dicenti impunè non paretur, *ult. D. de iuris. omn. iud. sed de hac re infra c. fin. §. Burgund. Duc.* nunc ad id quod cepimus, pergamus; Salicā ipsam legem examinemus: *de terra*, inquit, *Salica nulla portio hereditatis mulieri veniat, sed ad virilem sexum tota terra hereditas perueniat.* his verbis citat & ipse Cassianus *l. 2. c. 5. p. 139.* nolim hic repetere, quod Oratores Eduardi disputarunt legem illam non ad regni delationem pertinere, sed ad priuatas familias erciscundas; de allodiis inscribi, agereque de hæreditate priuatorum: idque sub capite de matrimonio ad Morganaticam, vel vt Grotius *de iur. bell. l. 2. c. num. 8. ad Morgengabicam.* miranda lex liliati sceptri ex matrimonio Morganatico educta, an somniata? *Hereditas*, inquit Cuiacius, *l. 1. feud. t. 9. in fin. est alode.* & Du Plaix in *pro leg.* crassam ignorantiam vocat, erroremque popularem, eam legem de Corona accipere, aut pro successionem regni sancitam credere. vt alij sane hodie prudentiores Salicam legem tabulis non scriptam, sed moribus inductam contendunt. an vero ijs, qui regnum Galliæ nulli potestati sæculari secundum faciunt, vt Cassianus *l. 2. c. 1. p. 22.* dignum videtur, vt nulla eius mentio sit, in Salicis legibus specialis, sed communibus allodiorum, nuptiarumque Morganaticarum regulis

gulis comprehensum dicatur? dignum vt Aymorus, aut Greg. Turonensis viciniore istorum temporum, rem tanti momenti non scripserint, qui vel minutas eligendorum tunc proclamandorumue regum ceremonias confectati sunt? præsertim cum initio nec Pharamundus, alijve primi Reges fuerint, sed Duces neque successionem, sed magis electionem, in clypeum elationem, plausum & acclamationem populari facti, vt satis ex Aymono, Turonensi, aliisque constat, non stirpis, sed virtutis ratio habita, ideoque virili dextra, non fæminea colo opus fuerit, ad ditiones eo modo retinendas, quo quæsierant. Quare rectius, qui scripsit vidisse se librum peruetustum manuscriptum, in quo est hæc Lex Salica his verbis legeretur; *Si aliqua filia Regi nascatur non succedat in regno, sed habeat apanagium.* sed fictam esse conuincit hoc vocabulum *apanagium*: neque enim Pharamundi tempore latina lingua istiusmodi barbarissimis erat corrupta, vt ex Hieronymo, Ambrosio, Augustino, aliisque istius æui scriptoribus constat: posterioris etiam temporis inuentos esse auctores probatores aiunt, vt *Pasquier Recherch.* l. 2. c. 16. & satis fuerit liber, atque apices peruetusti, si ad Capetiana tempora referantur. Sed & hanc ipsam quam diximus belli gerendi necessitatem veram esse causam existimo, quod Francis fæminæ numquam imperauerint, tametsi defuncti Reges filias reliquissent. cuius rei plura sunt exempla in illa dissertatione Sueyro vsque ad Philippum Valesium, ac deinde etiam nunc, sæculo proxime lapso. præterquam quod facile creditu est, Francis non iniquum visum fuisse *ex l. 2. D. de legib.* recipere in capite, quod decretum erat de membris: in Coronæ de-latione, quod in terris subiectis constitutum. quod multis placuit, quando aliter non liquet: displicet tamen Cassano c. 8. p. 383. cum eius argumentis incommodat. Præter causam autem belli cogitare licet instructos fuisse Francos a Romanis, quibuscum longissimum illis bellum fuit, in Imperij terminis ad Rheum, ac Mosam, & ex
hosti-

hostibus confilia didicisse. quid ergo Romani? Imperatores non nisi viros habuerunt, & Imperij bona viris distribuebant. *Qua de hostibus*, inquit *Ælius Lampridius in Alexandro capta sunt, limitaneis Ducibus & militibus donavit, ita ut eorum essent, si hæredes militarent, nec umquam ad priuatos pertinerent: dicens attentius eos militaturos, si etiam sua rura defenderent.* quinimo ridebant viros illos Germanos quibus Velleda iura dicebat *apud Tacitum histor. l. 4.* terra itaque Salica, quam supra descripsimus, sita ad Rhenum & Mosam in limite Imperij Romani lege illa Salica reſeruatur viris; nec simpliciter quidem hæredibus sed si militarent, si limites defenderent, terra igitur Salica in limite Romanorum sita non nisi viris, non nisi militibus tribuenda erat, ut ijsdem Franci consilijs, quemadmodum armis, pugnarent cum Romanis.

Sed hæc missa faciamus, non enim de Eduardi lite disceptamus, aut hodie in Regno Gallix ab allodijs, imo feudis fæminæ excluduntur, saltem ubi hæres alius non est. ergo legem ipsam examinemus, omiſſa muliere. *ad virilem*, inquit, *sexum tota terra, & hæreditas perueniat.* si eo nomine regnum veniat, cur hæreditas etiam vocatur? Vtique nihil est *aliud hæreditas quam successio in uniuersum ius quod defunctus habuit: l. nihil D. de verb. signif. personam defuncti non facultates referens: l. hæreditatis l. pecunia §. hæreditas D. eod.* augmentum recipit & diminutionem: *l. item veniunt §. non solum D. de petit. hered.* hæreditate venire bona dicuntur, quæ iure hæreditario alicui obueniunt: *Cicero de iuuent.* hæreditas lucrosa, damnosa, cernenda, adeunda, repudianda, *l. quia autem is §. non simpliciter D. si omis. caus. testam.* hæres repræſentat personam defuncti, eademque cum defuncto persona sæpius in iure dicitur: si ergo ex lege Salica sub hæreditate Regnum veniat, cur toties Cassanus, alijque negant Franciæ Reges pactis antecessorum teneri, quia regnum non sit hæreditarium? alios ubique Reges

tene-

teneri, quod regna sint hereditaria, cum fæminæ succedant, exceptis electiuis? (tamenſi & alij Reges iure ſanguinis non hæreditatis vocari ſe credant, quod nec ex hæredatione, nec alterius hæredis institutione peruerſi poſſit, aut onere debitorum inutile fieri) cur eo nomine illudunt, pacis fœderibus Madrilienſi, Cameracenſi, Creſpienſi, Cambreſienſi, Veruiniano?

Verum & hanc quæſtionem nunc ſeponamus. *Ad virilem*, inquit lex, *ſexum tota pertineat*, quis vñquam Caſepinus virilem ſexum interpretatus eſt primogenitum, filiumue vñum? virilis ſexus numerum patitur, & hæreditas partitionem in vñcias duodecim. quemadmodum prima Francorum tempora non per hæreditatem, ſed maximè, vt diximus, per electionem primis Ducibus, Regibusque ſummam rerum detulerunt; Germani omnino erant apud quos Tacitus Reges ex nobilitate; Duces ex virtute ſumptos: & Cæſar l. 6. *de bell. Gall.* Germanis in pace nullum communem ait fuiſſe magiſtratum, ſed deligi, qui bello præſint. Sic credendum primos Francos in ſedibus ſuis fuiſſe trans Rhenum, & Moſam, hoſtiliter progreſſos Duces ſumpſiſſe. *de quibus Paſquier Recher. l. 1. c. 15.* Nonne ſuffectus eſt Merouæus Clodion, quamuis ei exiſterent hæredes Albericus, Rainaldus, & Rancarius? alij per adoptionem, donationem, & rurſus electionem, etiam Ægidius Romanus, alijque externi? quemadmodum latius omnium exempla refert Suetonio; *ubi ſupra* & Armacanus *in Marte-Gallico l. 1. c. 29.* alijque. qui & c. 30. proſequitur alia circa legis Salicæ æternitatem, diuinitatem, immutabilitatem, deliria. & c. 31. ſæpius illam ad ſenſum Arroyi, ſeu interpretatione ſecus declaratam, ſeu uſu contrario interruptam: & demum c. 40. exemplis omnino diuiſionum duodecim regnum ipſum Francorum in plures liberos diſtributum, etiam ita vt ſinguli ſummo iure regnarent: atque intermedijs *vid. c. 32.* docet Ludouicum XIII. nec ex ſtirpe Clodouæi masculina deſcendere, nec Hugonem Capetum

tum ex Corolina per masculos c. 33. solutis Ioannis Papæ VIII. c. 34. Innoc. III. & Baronij c. 35. Belliforesti, Nangiacci c. 36. Chronici Senonensis & Cuiacij adparentibus in contrarium auctoritatibus: quin nec ex fæminina stirpe Capetum ad Carolinos spectasse contendit. c. 38. sed ut & hoc demus & per me liceat ut Ludouicus XIII. recta masculina serie ad Carolum Magnum non tantum, sed & Pharamundum referatur, & ad Franconem Troianum, ac demum ad Iapethum Noëmi, quid conficietur? contendunt Cassanus l. 1. c. 1. p. 8. 9. l. 1. c. 5. p. 202. ac alibi passim, alijque nonnulli Galli, quidquid iuris in Carolo Magno fuit, competere soli Ludouico XIII. in solidum: addant, quidquid in Pharamundo, Francone, Iapetho, nam huic in partitione hæreditatis Noëmi contigit Europa: quam utique nunc totam Ludouico cupiunt vindicare Cassanus & Arroyius. hem quanti Hellsiones!

CAPVT VII.

*An omnia Caroli Magni iura Regibus
Franciae competant?*

Quantus enim bolus est totius orbis Europæi globus! & tamen manduci nostri vno illum hiatu absorbere præsumunt; nec verentur ne sibi gula obstruatur, cum Cassanus tamen lege incompatibilem cum Imperio vel solam Siciliam in Carolo V. fuisse contendat: l. 1. c. 5. p. 291. sed non Francis, quibus & hanc & Imperium, & quidquid Caroli Magni fuit ambit: magna certe Europæ pars victricem dexteram Caroli Magni sensit: nec tamen omnis sensit: nec omnis, quæ sensit, ditio- ni eius cessit: multa pace redintegrata, legibus suis vivere permissa fuit: aut si pax data non est, seposita vel postliminio in libertatem reuersa est: non sane quanta terrarum spatia Cassanus l. 2. c. 1. & ei consimiliter Arroyius

C

in

in *Question. fol. 110.* comprehendit, *Gallias, Italiam uniuersam ab Augusta Vindelicorum ad Calabriam, inferiorem usque Germaniam, Daniam. extremaque septentrionis, Hungariam, Poloniam, Russiam, Prussiam, Liuoniam, Lithuaniam, Moscouiam, Sclauoniam, Podoliam, Albam, Russiam, VValachiam, & ultra Gallias, Montes Pyrenaeos, & Hispania partem cis Iberam,* quasi vero Carolus Magnus cum nullo bellum gesserit, nisi quem seruum subditumue reddiderit, praesertim ante translatum in eum Imperium. etiam pacem soliti fuisse veteres pangere, & indies hodie non minus vsurpant Principes, vt eodem die & hostes eosdem habuerint & amicos, non mox subditos. *Maiores nostri, inquit Salustius, religiosissimi mortales nihil victis eripiebant, praeter iniuriae licentiam. & vt secus se haberet, quaedam iure Imperij, quaedam iure regni obtinuit Carolus. vt si Salicis legibus vnionibusque Chymericis locus foret, iam Gallia Germanis competeret, non Francis: Imperio quidem Romano-Germanico regnum cecidisset, non regno Francorum Imperium. diuisionibus inter posteros Caroli Magni factis, potissima Germanis primogenitisque cesserunt: quae si vnita in Carolo diuidi in posteris non potuissent; iam regnum Galliae Romani Imperatoris legibus teneretur; non res suas sibi Franci haberent; non suis legibus viverent. praesertim cum & Carolus Magnus (sermonem refert Miræus in *Cod. donat. piar. c. 11.*) ædificata sumptuosissima Ecclesia Aquisgranensi ibidem Sedem Regiam locauit: Locum regalem & caput Galliae trans Alpes constitui voluit: pergitque, *Confirmatum, inquit, & sanctum est hoc à Domino Leone Romano Pontifice, & à me Carolo Roman. Imp. Aug. & primo auctore huius templi, & loci, quatenus ratum & inconuulsam hoc statutum & decretum nostrum maneat, & hic Sedes Regni trans Alpes habeatur, sitque caput omnium ciuitatum, & provinciarum Galliae.* exinde Imp. Germano-Romanus primò hic coronam ferream, 2. Mediolani argentream, 3. Ro-*

mæ auream accipit. pars ergo caput & Sedes Regia cum Germanis cesserit, Frâci vtique suis contenti sint sedibus, alioquin subiijciendi ijs, quibus ex diuisione hæreditatis Caroli Magni regni caput, & Sedes Regiæ cesserunt. Ideoque quæ de Carolo Magno iactantur, expendenda sunt ad eum modum, quo leges dicunt, defunctum heredemque vnâ esse personam, hunc illum repræsentare: at vbi testator plures reliquit liberos, plures instituit successores, non contingit singulis solidas omnium hæreditates cernere etsi sint omnes hæredes, & quidem illum repræsentent, sed non singuli in solidum, non omnibus solidæ competunt actiones, sed singulis pro virili, quæue parte quisque hæres est. *L. II. Et tot. tit. C. fam. er. cis.* & qua parte hæres defunctum repræsentat, in commodis & incommodis eius factum præstare tenetur, non vltius. *l. cum à matre C. de rei vind. l. eum qui D. de verb. oblig.* quod ipse Cassanus *l. i. c. i. p. 55.* agnoscit his verbis, *heres in solidum, inquit, defunctum repræsentat, ex parte, etiam pro parte repræsentat: Et pro parte cohæredum censetur extraneus.* Itaque qui in Germania successit pro Germania, qui in Italia pro Italia, qui in Gallia pro Gallia, neque vltius Carolum Magnum repræsentant, iuraue vlla illis competere queunt.

Et ad eum modum cum ita *ad Rom. c. 8.* argumentatus esset Apostolus, *si filij ergo hæredes. subsumit hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Itaque a Carolo Magno non soli liberi qui in Francia regnarent, sunt agniti; sed & cohæredes fuerunt qui in Italia, atque Germania imperarunt. & subsequenter partitiones duodecim, quas enarrat Armacanus *d. c. 40.* inter successores, etiam Ordinibus assentientibus, sunt celebratæ. nec id mirum cum soliti id olim iuris haberetur, vt regna inter proles diuiderentur. *Hotoman. in disp. de feud. c. 28.* vt & feuda olim omnia diuidebantur, & quidem æqualiter. *L. i. feud. t. i. §. Et quia t. 8. in princ. t. 14. l. 2. t. 11. Et t. 50.* & primus Imp. Fredericus ducatus, marchias, & comitatus similia-

que grandia feuda diuidi vetuit deinceps. *L. 2. feud. t. 55. §. praterea ducatus.* primum etiam in Gallia fuisse Hugonem Capetum, qui regnum diuidi vetuerit certum est. *Le Bret. l. 1. de la souverain. c. 4. Papon. arr. l. 4. t. 1. a. 1.* Ut nunc omittamus alios quoscumque titulos quibus partes ditionum in alios transferri potuerint, quos Cassianus in frontispicio proclamat legitimos.

CAPVT VIII.

De vnione.

NON vi legis Salicę primogenito, eique soli totam terram, hæreditatemque Salicā deberi, sed vt alias hæreditates vsque ad Hugonem Capetum fere distribui inter liberos masculos consueuisse iam perspeximus: quin & Reges non iure semper successorio, sed & electione, adoptione, donatione, partitione, designatione paterna, senatusconsulto Ordinum Franciæ, auctoritate Pontificia Vicarij illius qui transfert regna, & per quem Reges regnant, atque aliter sæpius esse assumptos, regnumque sæpius diuisum quasi hæreditatem liberorum, qui singuli pro singulis partibus summo iure antecessores repræsentent, non vt tanta quanta fuerint iura in Carolo Magno resideant hodie in Ludouico XIII. sed in singulis in singula successoribus, pro quanta parte successerint. vbi nunc vllum Salicę legis verbum quod id vetuerit, quod vnionem regnorum, ditionumque fecerit, quæ partitione hæreditaria insolubilis esset? qua in repræsentatione magis ingenuè Cassianus fatetur *l. 1. c. 1. p. 13.* in prima & secunda Regum Francicorum linea, vnionem huiusmodi non fuisse vsurpatam. Liquet sane regnum partiri inter hæredes, quin & partes alienari licuisse in extraneos, vsusque priorum Regum vtriusque rei interpretari.

pretationem facit, nec indiuisibilis vnionis per primos annos quingentos reperies vestigium. Nec inconsulto tantum affectu hæc acciderunt, sed etiam *suggerentibus iis* (verba sunt Aymoni *lib.4. c.27.*) *qui utilitatibus regni consulere videbantur*, id est ex iudicio prudentum, quo & Salicæ leges conditæ fuerint: nam & illarum dictatores & Pontifices Druidesve fuisse volunt, vt diximus, & inter eos refertur Wesogastus, quod scilicet Germanice *Wijsegast*, sapientem virum significat, Germanos illos dictatores, omnesque Francos Germano idiomate vso tunc fuisse nemo nescit. quod si hæc partitiones iure factæ non forent, sed seniori solida regna delata, ex æternitate legis Salicæ; vtique iam Galli subessent primo Francorum regno, quod Pharamundus reliquit, & proximi illi successores iam illi regno Salico, terræ, hæreditatique Salicæ trans Rhenum primò, post trans Mosam iam pridem constituto, post diuturna demum bella in intima vsque veteris Galliæ prolato: accessorij vice obuensissent; iure belli vniti essent: viden' quo redigantur fundamentales, quas somniant, Francici Regni leges? an aduertis eum qui primas regni Francici, vt capitis, ditiones possidet, æterna immutabilique Salica lege, vt volunt, quæ omnibus sæculorum præscriptionibus præualeat, vt itidem volunt, ad se trahere iura aliorum regnorum, quæ postmodum arma Francica pepererunt? accretio enim ei fit quod præexistit, ac ditiones istas, post tot maiorum diuisiones, nunc iure possidet Rex Hispaniarum, quidquid trans Isalam seu Salam fluuium est, totam Transisalanam ditionem, Salamdiā, Oldensalam, vicinasque veterum Francorum Sedes; caput inquam, membraque regni Francici primordialia, totasque terras Salicas, quas habuit Pharamundus, primiq; regni Francici conditores; Gallos constat in postremis esse accessorios, ditioni nunc Regi Hispano competenti diu post adiectos, at hunc maximè illi nolint, & tamen argumentis suis eum statuerent sibi regem:

aut Bataui iure rebellionis, iusto utique apud illos bello, cui etiam socia arma commodant, magnam istarum ditionum veterum Francorum sedium, primordiorumque regni partem detinentes, axiomatibus suis instructi possent argumentari, successores se esse Pharamundi, omniumque iurium quæ ille habuit; regnum illius habere; quidquid regno isti postmodum accessit, iure legis Salicæ æternæ, immutabilis eis deberi; igitur restituendam sibi Galliam, regno Pharamundi iure belli acquisitam, Coronæ primæ unitam, à qua diuelli non potuerit, nec diuulsio vlla sæculorum præscriptione, quæ aduersus iura Regia non obtineat, defendi. an Oratores Francici Byzantio, vbi tam arcta fœdera sauxerunt, non retulere ibi Magnum Dominium, eiusve prudentes sic argumentari; Romani mundi Domini fuerunt; Occidentem in potestate habuerunt, at magnus Dominus, redacta bello in potestatem Constantinopoli, successit in iura Romanorum Imperatorum, totus ergo ei Occidens debetur. mirum an scrupulum ea Francis argumentatio non iniiciat, ut & Gallias Magno Domino restituant, dum Romanum Imperatorem, aliosque Principes, qui aliquid possident, quod Caroli Magni priorumue Francorum fuit, restitutioni illi obligant: quinimo iustiori argumento liceat mihi rogare quo naturæ prodigio possit esse in Gallia contradictoriorum simul existentium possibilitas, si quidquid Caroli Magni fuit Francicum est, si omnes termini quondam illi subditi hodie Francis sint obnoxij, quomodo per tot sæcula, hodieque indies Rex tot homines iure regni donat, regnicolas facit, extra hodiernum Franciæ ambitum intra terminos tamen Caroli Magni natos? quo iure tamquam peregrinorum bona occupantur, dum apud eos moriuntur. *par droit d'aubaine?* iure si sunt subditi, cur de facto supremarum etiam curiarum sententijs spoliantur ut peregrini? an Arroyo Theologo non videtur restitutio facienda à Ludouico XIII. tot millium hæreditatum sic expilatarum, sub-

subditis Caroli Magni debitarum? an confessarius Ludouici non monendus, non dimitti peccatum nisi restituatur ablatum? an domi id sibi negligendum statuit, salutemque Regis sui sibi curæ esse non debere, qui foris aliorum Principum conscientijs se immiscet?

Sed redeamus ad leges Salicas, omittamusque etiam eos Principes, qui in regnum Pharamundi, primorumque Regum successerunt, quin & Carolum Magnum, & posteros; dicimus leges Salicas, vt dentur esse, & ad regnum spectare, non tantum diuisionem regni non vetare inter liberos, sed neque diminutionem, alienationemve in extraneos, nullum id verbum sonat, exempla luculenta contrarium probant, *vt habet Armacanus in Mart. Gall. l. 1. c. 41.* vnde & ex primis regibus per electionem, vel adoptionem, designationem, Senatusconsulta Franciæ, vt Pipinus & Capetus, vel donationem, vt is ab alijs scribitur prætendisse, sed & Carolus Crassus Normannis eam regni partem dedit quæ hodie Normandia dicitur, vt ibi considerent, reliquoque regno abstinerent: Carolus item Caluus Bosoni Prouinciam, Balduino Flandriam concessit: Capetus Regni Comitibus alijsque proceribus ditiones in perpetuum concessit, cum ante reuocabiles aut temporariæ essent, *Cassan. l. 2. c. 5. p. 122.* quæ nunc porro est in tota Gallia ditio, cuius sunt alij præter Regem possessores, quæ Regum munificentia non sit tributa? titulis id Domini & voce clament: antiquissimas partitiones, donationesque quidem solido iure, mediorum temporum à Capeto posterisque sub recognitione Regis, vt supremi; *Le Bret de la souveraineté l. 1. c. 4. du Plaix in Childebert. Cassan. l. 2. c. 1. Papon, arrest. l. 4. t. 20. a. 1.* at hæc tamen sunt alienationes ditionum Coronæ vntarum, quas vbique veritas clamant, an non hæc omnia post Pharamundum, post Carolum Magnum concessa argumento illorum ad Coronam retrahuntur? an non similiter omnia quæ possidentur ab ijs, quorum maiores vnquam in bellis contra Francos

militarunt, eodem reuocantur? nec præscriptio eas præseruat, nec vlla pacis fœdera, quæ Reges vsufructuarij, vt volunt, pangere non potuerint, cum imminutione regni, in præiudicium successorum? vt vbiq̃ Cassanus & Arroyius asserunt. quot posteriores eorum supersunt, qui, vt vetustiora omittamus in bello *Boni-publici*, qui in factionibus Aurelianensium Burgundionumque, quibus per vices nomen & auctoritas Regia reciprocabatur, qui in bello Anglicano quod per ducentos pæne annos durauit, qui in nupero ciuili bello, quod *Ligam* adhuc vocitant, maiores numerent, qui in partibus contra Francos aliquando steterunt? quorum nullos fœdera pacis, tituli, temporumque lapsus illis iudicibus defendere possunt; quo minus teneantur restituere quidquid Coronæ per maiorum delicta semel fuerit vnitum: argumentisque ijsdem irritum fieri non tantum quidquid Ecclesiæ Romanæ à Carolo Magno, sed & quod alijs omnibus Ecclesijs, monasterijs, pijsque causis, quæ magna pars est possessionum Cleri Francici, à Regibus vllis datum fuerit. Videtisne quantum domi suæ incendium excitant, dum inflammare cupiunt alienam?

CAPVT IX.

An Imperio à Francis translato, Reges Franciæ Carolo Magno quàm Imperatori videri successisse, eoque nomine aliquid ad eos spectare possit?

Partitiones in liberos factas expendimus. Videamus de iuribus Imperialibus, an ad Ludouicum XIII, quicquam pertinere possit. Imperium in Carolum Magnum à Pontifice translatum, Franciæ vnitum non fuisse ex Paulo Æmilio l. 3. in *Carolo Magno* liquet: causam examinamus *infra c. 13.* fatetur id, queriturque Cassanus l. 2.

l. 2. c. 1. p. 13. qua formula concessum sit, non satis est evidens, successionem hæreditariam Franci præsupponunt, mihi non liquet: Carolum Magnum & Ludovicum filium ferè ita vfos in partitione inter liberos satis constat; tamen si Imperium Carolus non primogenito eiusue filio, sed secundogenito reliquerit, atque apud posteros Carolingæ stirpis non perpetuo Imperium cessit primogenito, sed sæpius illo manente intra ipsos consanguineos, tamen variatum est, vt ex historijs constar, atque Bellarmino *de translatione Imperij* l. 1. c. 1. 2. 3. vsque ad Othonem I. gente Saxonem. *Chronicon Belgicum Mirai ad annum* 814. 837. 840. 841. 843. 855. 875. 877. 896. 900. 912. quem ex professo docet idem Bellarminus primum fuisse Imperatorem ex illa gente, Henricum Aucupem aliosque Germaniæ Reges dumtaxat, Henricum Othonis I. patrem etiam imperiale diadema renuisse, regio nomine contentum præ animi humilitate: quod vt verum sit, ego & aliam causam illi fuisse iustissimam existimem, scilicet quod illi disputanda fuisset grauis quaestio, quam tractat Azorius *Institut. Moral. tom. 2. lib. 10. c. ult. q. 6.* an Imperium Romanum iam tunc non competeret Principibus Italis? siquidem vt ex Sigonio *lib. 5. Regni Italici*, Azorius prosequitur sub Carolo Crasso, cum ea familia cepisset ab auita virtute, fortitudineque deficere, & Saraceni per Italiam & Ecclesiam vniuersam popularentur, Adrianum III. Pontificem Itali rogarunt, vt Italiae, Ecclesiaeque consuleret: quippe quod eadem causa sæculo vix lapso Imperium à Græcis in Carolū Magnum fuisset translatum. Adrianus itaque duo decreta condidit: primum (abrogato quod Carolo, successoribusque concessum est priuilegio) vt deinceps Pontifex Rom. designatus consecrari sine præsentia Regis, aut legatorum eius posset: alterum, vt moriente Carolo Crasso Imperatore sine liberis, regnum Italicis Principibus vna cum titulo & iure Imperij traderetur. eo ergo sic mortuo anno 888. Itali Berengarium Ducem Foro-Juliensem,

alij Vidonem Ducem Spolitanum elegerunt, qui à Stephano V. Imperator est coronatus. Hinc inter vtrosque in Italia bella, interque Arnulphum deinde Germaniæ Regem, à Formoso in Imperatorem consecratum, Lambertum à Joanne IX. in Concilio Rauennæ confirmatum, Ludouicum deinde Bossonis Regis Prouinciæ filium, quem Benedictus IV. Imperatorem coronauit, Rodulphum deinde Regem, Hugonem Arelatensem, Berengarium iuniorem, Lotharium Hugonis filium, quibus cum tempestatibus luctabatur Italia vsque ad annum 960. nec Franci ferebant opem Ecclesiæ tam diu laboranti, & à Leone VIII. requisiti anno 940. vt fateatur Cassanus, l.2. c.1. p.15, cui vt vasallus Domino necessitatem patienti suppetias ferre tenebantur, si quid ex iure Imperij in Carolum Magnum translati prætere vellent. Vasallus ea in re peccans, beneficio excidit. huiusmodi controuersiam nec Henricus Saxo in humeros suscipere voluisse mihi videtur, honestis verborum officijs bellicam difficultatem vitans, quam augebat decretum Adriani III. quoad Italos translatum erat Imperium. & exemplum Arnulphi Germaniæ Regis à Formoso Pontifice consecrati, quod actis eius à Stephano VI. rescissis, & Arnulpho in Germaniam reuerso, Itali quamuis inter se dissidentes rerum fuissent potiti: neglecto Arnulpho, eiusque posteris in Germania: donec an.960. seu 961. vt *Chronicon Belgic. Miræi* Ioannes XII. Pontifex, ad Germanos oculos reflectens, Othonem I. ad defensionem Ecclesiæ, quam gnauiter armatus suscepit, vt & fateatur Cassanus d. p. 15. in Italiam vocauit, Imperiumque in eum transtulit. qui ex eo, vt Carolus, Magni cognomen est sortitus. ob idque, aliasque rerum gestarum circumstantias, inter illum & Carolum Magnum insignem comparationem instituit Otho Frisingensis, quam recitat Bellarminus d.c.2.

Hoc iure ad primæuos Germanos redijt Imperium, neglectis Germano-Francis, qui iam pridem defensionem

nem

nem Ecclesiæ Romanæ neglexerant: redijtque tanto iure; quanto iam olim à Græcis erat in Carolum Magnum translatum: eoque maiori, quo Græci solido ante iure Romanum Imperium Constantinopolim translatum possidebant, non aliquo beneficio summi Pontificis: sed eo iure, quo à Cæsare, & Augusto, Constantino, & vtrorumque successoribus tot sæculis antecessores illud tenuerant. at Carolus Magnus beneficio Pontificis Romani Imperium accepit, *c. per venerabilem X. de elect. Clem. Romani, Clem. I. de iureiurand. c. in die de consec. dist. 5.* quod Bellarminus l. I. exactè docuit, ab eodemque deinde in Italos relatum, ac tandem in Othonem Magnum vltimo translatum est, mansitque deinceps penes Principes Germanos.

At vero illud Imperium quod Carolo est concessum, non parum abest ab illo antiquo Romano. *d. c. venerabilem X. de elect. Principes*, inquit Innocentius III. *ibid. recognoscere debent, & utique recognoscunt, sicut iidem in nostra recognouere presentia, quod ius & auctoritas examinandi personam electam in Regem, & promouendam ad Imperium, ad nos spectat: qui eum inungimus, consecramus, & coronamus.* qua ex causa etiam iuramentum Imp. præstat, *c. tibi Domino. c. ego Ludouicus dist. 63.* quod fidelitatis definit *Clem. I. de iureiurand. fidei & Ecclesiæ Catholicæ defensionem promittit, & Pontificum personam, honorem, & statum manutenere, defendere, & conseruare cōtra omnes homines, cuiuscumque existerent præeminentiæ, dignitatis, vel status, d. Clem. I.* ex quo, aliisque, quæ tractat *vbi supra* Bellarminus & Azor. *c. 2. totoque deinde libro 10. tom. 2. aliique passim,* satis clarescit auctoritate & beneficio Pontificis Romani Imperium haberi à Germanis: causam translationis fuisse, vt oppressa Ecclesia defenderetur: causa eadem data, & occurrente necessitate potentioris auxilij, iterum atque iterum transferri potuisse. adeoque quamuis initio ad Francos translatum fuisset cum vinculo succes-

forij ordinis, & prærogatiua primogenituræ, non tantum intra familiam Caroli Magni consistendi, qui fateri verum volent, debebunt concedere Ecclesiam à Saracenis afflictam, à Francis non adiutam, alio respicere potuisse: & demum à Berengarijs, alijsque id genus regibus Italiæ malè habitam, Othonis I. defensionem implorare potuisse eodem præmio, quo olim Caroli Magni: tantum abest vt Imperatores ita in auxilium vocati, electi, sacrati à Romano Pontifice Imperium rapuisse, vt aliqui loquuntur Franci, dici possint. quinimo Cassanus l. 2. c. 1. p. 15. accusat scordiam veterum Franciæ Regum, quod in illa Berengariorum, aliorumque Italiæ Regum tempestate Ecclesiam affligente sedem Romanam non iuuerint, Imperijque Coronam in Galliam reuocauerint, sed alijs in bellis vires suas dilapidauerint.

Ex quibus conficitur Ludouicum XIII. vt non successit in omnia illa territoria, quæ Caroli Magni, vt Regis posterij, toties exciscundo diuiserunt, ita nullatenus in vlla iura quæ in illum, vt Imperatorem Romanum, à Romano Pontifice fuerant, cum Corona Imperiali, translata.

C A P V T X.

*An vnio ditionum fiat ipso iure, an factio
opus sit?*

Plures aquæ guttæ si coniungantur natura coalescunt, in vnumque confluunt, omnia liquida in corpus vnum rediguntur, magnes stipulas sibi copulat, insitaque naturæ vi ad se trahit. cum Eudoxia Theodosij iunioris vxor Romam detulisset catenam, qua D. Petrus ab Herode constrictus fuerat, & Pontifex cum altera qua sub Nerone vinctus, contulisset, factum est, vt illæ inter se sic con-

connecterentur, vt non duæ sed vna catena ab eodem artifice confecta esse videretur: sed hæc vis miraculi fuit; illa naturæ est: dic sodes ad quodnam horum duorum velis referre vnionem quam facis Salicam? sane nemo, qui sapit, ad alterutram bello capta quidem regno acquiruntur; quippe quod rex gerit regni nomine, cui adeoque acquirit, nam quæ Rex non est, supremus non est, belli ius non habet: sed & tamen capta illa esse oportet, apprehensaque, non bellum tantum esse. *tot. tit. D. de Captiuis.* ex crimine læsæ maiestatis ipso iure bona rei confiscantur, l. *quisquis C. ad leg. Iul. Maiest.* declaratione tamen opus est *Tusc. & quos citat. V. pœna. concl. 238.* & bonorum apprehensione *Bald. cons. 250. in prin. l. 4. Bossius de bonor. publ. num. 26.* quin & qui de domanio scribunt non apprehensa tantum huiusmodi bona esse volunt, sed & in rationes & computus relata, antequam domanialia & inalienabilia fiant. *Papon. Arrest. l. 5. t. 10. c. 7. indistinctius l. 2. C. Ne fiscus rem lib. 10.* Retractare fiscum quod semel vendidit æquitatis honestatisque ratio non patitur, & facit *tit. de vendit. rer. fiscal.* quin & non vindicata, à fiscoque apprehensa quadriennio præscribuntur l. *1. 2. 3. C. de quad. præscript.* ita quidem vt nec Theologi reos huiusmodi criminum antequam damnati declarentur obligent, vt bona fisco quondam sua derelinquant, Principibus tradant. actu igitur aliquo opus est ad huiusmodi vnionem: Regem vnum diuersa regna possidere non satis est, vt illa censeantur vnita, beneficiarium quempiam plura simul possidere beneficia non satis est vt excusetur à vetita beneficiorum pluralitate, quàm tamen excusat legitima vnio, *c. exposuisti. X. de præb.* non potest Arroyius Sorbonicus Doctor non meminisse illius Sorbonici cuius cadauer in exequijs vocem recepit, & ob pluralitatem beneficiorum damnatum se proclamauit, & D. Brunonem ad meliora conuertit, damnari non poterat, si ex sola plurium possessione legitima nasceretur vnio, igitur hoc agi oportet, & ri-

te agi, multisque cæremonijs agi oportet, vt fiat vnio, tractatum, causæ cognitionem, eorum quorum interest, vocationem interponi, denique iustam causam adesse: secus facta in irritum recidunt, tametsi etiam facta sint: *c. 1. de reb. Eccl. non alien. in 6.* Et quamuis Gentilis omnia ea Regi committat. *disp. de union. Britan.* asserit tamen Regem cognoscere, causas expendere, & quid fieri oporteat. iudicare etiam ante annos paucos Nauarra hæreditariæque quædam Henrici IV. ditiones quantis cæremonijs Franciæ sunt annexæ? tantum abest vt ipso iure regna coalescant, alioquin, vt supra *c. 8.* diximus, iam Franci Imperio Romano-Germanico sub Carolo Magno essent annexi, alioque iam delati: at, vt refert Paulus Æmilius *l. 3. in Carol. Mag.* Franci vniri noluerunt, vnitatemque, quam Carolus commendabat, respuerunt, sui que ideo iuris manserunt: non ergo fit ipso iure, ipso facto, non magis in Francia quam alibi, vnio. si iure ergo respuerunt Franci, ius idem potest esse & aliarum gentium: si iniuria; restituendo alienum, annectant se Imperio, tradant se Imperatori, vt in contrarium Arroyius Cassanusque Imperatorem, aliosque Principes ad restitutionem vocant, accessorij sequantur naturam sui principalis, quæ est vt Imperium ex causa Ecclesiæ defensionis necessaria transferri possit: *Bellarmin. de transl. Imp. l. 1. c. 12. l. 3. c. 5.* vt à Græcis ad Germanos fuit translatum: *c. venerabilem X. de elect. Clem. Roman. de iureiurand.* vti que in persona Caroli Magni Franco-Germani. eam siquidem translationem totis tribus libris docet Bellarminus auctoritate Pontificia, (quod & satis fatetur Cassanus *l. 2. c. 1. p. 9.*) factam esse, non iure belli, non successionis hæreditariæ, non auctore Senatu Populoue Romano, non à Græco Imperatore diuisum, non immediatè à Deo acceptum Imperium, eademque Pontificia auctoritate ad Othonem I. translatum, electoresque Imperij constitutos, vltimo quidem Septem viros Bulla Caroli IV. eo iure donat: sed

sed ante ad plures pertinuit, imo ad omnes Imperij Principes, qui electioni vellent interesse. Franci ergo si ad nexum Imperij negent se iure reuocari posse, oportet vt nec vnionem ipso iure fieri fateantur.

Perperam ergo Cassanus l. i. c. 3. p. 118. & alibi saepe ait per Ordinationes, legesque regni, quicquid obuenit Regibus, successionem, acquisitionem, seu quocumque modo tacite vnitum & incorporatum Coronæ, conformiter dispositioni iuris, pro hoc citat l. cum de consuetudine l. si de interpretatione, pro illis Ordinationes Caroli VI. an. 1401. & Francisc. I. nihil sane huc faciunt citatæ leges: prior tantum monet, cum de consuetudine ciuitatis, aut prouinciæ agitur, explorandum an contradicte aliquando iudicio firmata sit: altera, inspiciendum quo iure ciuitas retrò in huiusmodi casibus vsa sit: quid hoc ad rhombum nostrum? imo retorqueamus argumentum: Gallia ita vsa est in vnionibus, vt non tacite, atque ipso iure fierent, sed factum requireretur, id ageretur, ceremoniæ adhiberentur: præsertim quoad ea quæ numquam fuerunt de Corona: quæ regno non subsunt; & quo leges ordinationesque regni, porrigi extra illud nec debent, nec possunt; etsi aliquid statueretur de ijs, quæ iure regni acquiruntur, & de Domanijs Francicis, instructionibusque, quas desuper Regum edicta, Ordinationesque ediderint, quæ vt ex Regum voluntate decreta sunt, ita non mutari tantum possunt, sed & intra sphæram Francicam coerceri debent, ergo ita de vnione impofterum statuendum est. Sed & in ipso d. capitis 3. argumento videamus quantum ex illo excidat Cassanus: super illo themate struxit totam dissertationem, admodum verbo- sam, vt ostenderet Reginæ Catharinæ Medicæ ius competere ad regnum Lusitaniam vt iustæ hæredi Comitum Bolonientiū, & in fine capitis concludit ius illud transmissum esse ad Reges eius filios: si tacite vnio fieret, in eo subsistere debebat: sed pergit, & ad Reginam, inquit, Margaretam ultimam suæ domus: si vnio facta erat Coro-
næ

næ, ad Margaretam nihil poterat transire, cum ei non mansit Corona : & tamen notum est Margaretam possedisse Britanniam, aliaque bona domus Valefiæ: igitur tam ex rei veritate, quam Cassani argumento, non fit ipso iure vnio, conformiter pergit Cassanus: Margareta instituit hæredem vniuersalem Ludouicum XIII. ergo ipsi ius competit regni Lusitanici. vide vt delapsus ab argumento vnionis decidit in debilem institutionem, quam ipse alias in regnis non admittit, *vidimus supra c. 4. §. testam.*

CAPVT XL

An facta sit vmquam vnio prouinciarum, quas omnino multis capitibus, tamquam totidem actionibus, vindicare vult Cassanus?

VBique id inclamat; omnes ferè, singulæque de illis dissertationes eo tendunt; eum scopum, finem illum propositum habent; hoc vnicum omnium est argumentum; hæ illæve ditiones semel competierunt maioribus Regis Franciæ; eoque unitæ fuerunt regno; competunt ergo huic Regi: iam demonstraui-
mus non ipso iure coalescere regna, vt plures liquido-
rum guttas: actum aliquem interuenisse, factum ali-
quod declarationemve in singulis etiam interuenisse
negamus: probandum id fuisset, vt quæ sunt facti,
eoque magis quod ex statu rei alicuius præsentis præ-
sumitur de præterito, quod idem fuerit. Menoch.
Præs. l. 6. p. 25. num. 3. p. 37. p. 42. num. 13. l. 4. p. 167. num. 27. p. 140. num. 32. l. 1. q. 9. num. 12. vides quæ concidat
tam verbosum tanti operis argumentum? quam im-
becilla sint tantæ structuræ fundamenta? inuenio qui-
dem Ducatum Burgundiæ semel fuisse vnitum: sed
Or-

Ordines , peculiari Principi assuetos , de vnione se inauditis facta questos , mox illius à Rege obtinuisse dissolutionem , & Ducatum secundo-genito à Rege collatum . cuius diploma infra referimus *cap. ultimo §. Burgundia*. idemque testatur Faius MS. alijque vt & alibi constar multis laboribus constitutas vniones, ac etiam quasdam dissolutas. vt Margareta vnire voluit Daniæ , Sueciæ , Noruegiæque regna ; & adhuc sub iudice lis est , Dani an Sueci vnionem violarint: iam etiam demonstrauius non omnia Caroli Magni aliorumque Maiorum iura Ludouico XIII. competere: *cap. 7.* non successisse illum solum Carolo , Pharamundo , Franconi , Noëmo : alios in partes venisse, easque potiores , si iura illa glebis essent affixa , ac caput regni primordiale tracturum nexum cæterorum: adeoque ad præsentem terræ Salicæ Dominum Regem vtique Hispanum , deferenda fore cætera regni olim Francici membra accessoria.

Oportuisset ergo Cassanum saltem historicis documentis singulatim docere vbi, quando, quibus testibus hæ illæuxæ regiones Coronæ fuissent unitæ. non in Regum tantum iura venisse satis est. vnus Philippus tot Regnorum Rex est , non ideo tamen illa in coagulum aliquod sponte coierunt , quædam vnita sunt , sed magnis adhibitis solemnitatibus , tractatibus , causis , Ordinum consensu , actione nec vna. Regnum magnæ Britanniæ nuper surrexit ex Angliæ , Scotiæ , Hiberniæque vnione , non per se confluente : sed Regia actione: idemque de alijs esto iudicium. at de his acta confecta sunt , notæ , munimenta , annuli , sigilla , testimonia , diaria , annales: cur his soli Franci careant ?

CAPVT XII.

*An reges plures prouincias vnire possint inuitas,
populoque refragante?*

Qui Regem vsufructuarium tantum faciunt: negare conformiter debent id posse: cum vsufructuarius circa rei formam nihil possit mutare: *l. 1. D. vsufruct. quemadmod. caueat.* sed re vti tantum possit, salua illius substantia: *l. 1. D. & instit. in princip. de vsufruct.* quæ vtiq; per vnionem mutatur, qui administratoribus tantum comparant, curatoribusque Reipublicæ vel minorum, idem dicent: *tit. D. & C. de reb. minor. sine decreto non alienand. l. fin. Cl. 10. de vend. reb. ciuit. l. 2. de præd. decur. lib. 10. l. fin. eod.* vtrumque de Rege Galliæ astruit Cassanus: *l. 1. c. 1. p. 33. 34. ac alibi,* & de Imperatore *l. 2. c. 1. p. 21.* quod in Ordinibus Imperij sit supremitas, quod alij generatim ita dicunt, quod in Principe sit Maiestas personalis, sed in Repub. realis: illa ad vitam personæ, hæc perpetua: ideoque quæ ad perpetuam status regni mutationem pertinent, Principem sine Reip. Ordinibus non posse.

Omnino in contrariam sententiam abiit Alberic. Gentilis in *disput. 2. de union. regnor. Brytan. sub fin.* sed loquitur apud Anglos *ubi disp. 1. de potestate Regis absoluta.* Regi omnia tribuit, vt nihil populo, nihil Ordinibus reliquum sit, nisi Regis beneplacitum. nullæ olim victi leges, nulla iura residua manserint. sed eum quoad hoc amplè refutauimus in *Iud. l. 4. c. 2. n. 1.* videamus ergo quæ habeat argumenta: vnire vnione vniuersali est supremi Domini, vt & Papa potest vnire omnes Ecclesias, at Rex in ciuilibus habet absolutam potestatem, non minus quam Claudius Galliæ, Vespasianus Hispaniæ tribuere potuit ius Reipub. & in orbe Romano qui sunt ex Constitutione

tutione Imperat. Antonini ciues Romani effecti sunt: *Plin. lib. 3. c. 3. Tacit. Ann. 2. Nou. 2. ubi Cuiac. etiam Iustianus diuersas vniuit prouincias. Nou. 8. 24. 25. 26. 27. 28. 29.* at hæc *Romani fecerunt in Orbe*, inquit, *Romano, itaque possit Rex quilibet in orbe suo*, id est prouincias sibi subiectas vnire, ac ciuitates regno suppositas. Nihil erat in orbe Romano quod non esset Imperatori, vt tali subditum, at duo regna, quæ vtrunque sunt absoluta, non sunt in eodem orbe, neutra Regi vltterius, quam suo respectu, subiecta: non respectu alterius regni, vt ad alium quam regiminis sui effectum eius absoluto arbitrio sint submissa, nisi fortè iure belli capta, nullis conditionibus dedita: nam hæc tota transeunt tunc in arbitrium liberum victoris. & ratio sane magna est differentiæ, quippe dum superior inferiora vnit, nihil de auctoritate superioris decedit: inferiori autem sufficit potestas superioris, causæ adiecta: cum autem duo suprema coniunguntur, non eadem est potestatis correlatio, vt diximus. atque ita etsi liceat Episcopis inferiora beneficia ex causâ vnire, non tamen licet Episcopo duos Episcopatus possidenti eos inuicem coniungere. *c. sicut vnire. X. de excess. Pralat.*

Et quamuis idem Gentilis conformiter sibi arguatur: *quid nequeat*, inquit, *Rex istud*, si istud *expresse de eius potestate exceptum non est*, cum inferiores à Papa etiam possint facere uniones de consensu, ad consensum cogere, si causa adsit, vel etiam omnibus inuitis, si causa contradicendi non adsit, quia contradicentes sine causa habentur pro non contradicentibus, quin & Prelati possint negligentia accusari, si causa poscit unionem, nec eam faciant: sic & ipsi subditi saepe possunt per se, quia utile est Principi vt sint uniti. quoniam, quod attinet ad Regis potestatem, esto sit absoluta quoad subditos, non tamen ex natura regiæ potestatis est, vt duo regna vtrunque suprema inuicem collidere, extinguere, destruere possit. potestas omnis à Deo est ordinata in ædificationem.

non

non in destructionem. à regendo Reges dicuntur, regimen Regum est, maiestatem regni tueri, statum dignitatemque seruare, non confundere, non alteri subijcere, non prosternere.

Adeoque & idem Gentilis *eadem disputatione* unionem, de qua agit, *arctissimam fieri*, inquit, *illorum omnium regnorum unionem hic expetimus, ubi omnia uno & uniformi iure in unum coeant*: at Franci non talem unionem Coronæ suæ factam cupiunt, ubi omnia maneant æqualia Imperij decora, vis & notæ; sed ubi Coronæ suæ præstantia absorbeat omnia: ut aquilæ plumæ omnes alias, quæ coniunguntur consumunt, pelles lupinæ alias derodunt, & ut deinde regni regulis subijciantur. *ita Chassan. ad consuet. Burg. de fiefs R. 3. §. 1. en choses n. 60. & Cassianus facit l. 1. c. 1. p. 36.* Franciæ Coronam instar ignis, qui omnia quæ coniunguntur in suam naturam transformat: contra scilicet aliorum regnorum leges: *de quibus latè supra c. 3. egimus*, quales Cassianus sæpe vocat regnorum fundamentales. quarum primæ illæ sunt, quæ singulorum conseruant dignitatem, sui que conseruationem, ne ab igne absumantur, natura que immutetur. V.g. si fæminina etiam fuerint, esse impofterum desinant, *ut infert p. 37.* cuiusmodi leges singulis populis tam charæ sunt, quam suæ Francis: eoque contemni ab his non possunt inuitis illis populis. *ut diximus d. c. 3.*

Sed iterum idem Gentilis, ego, inquit, *neutrum apparere regnum velim, penitissimam confusionem istic velim, & itaque illa alia tollenda erunt omnia in unione, quæ contra unionem sint: tollendum Scotis erit, quod audio illis esse, priuilegium, ne tributa soluant Regi, ne dent militem, ne bellum, non de assensu Ordinum indictum, sequantur inuiti, & si quæ sunt talia, huiusmodi stare non possunt, & unio. nec in unione iusta, sunt iusta.* apparebit enim manifesta separatio regnorum, & alterum iam conferet publico nihil. At Franci manifestè præ reliquis in unione volunt eminere: absunt ergo à mente Gentilis:

&, quæ ille velit per vnionem tolli priuilegia, facile & Franci velint, sed ditiones vniendæ nolint. ideoque redeamus ad Gentilem ad priorem locum; *si cause*, inquit, *non sint quæ iunctionem regnorum dissuadeant, equidem affirmare ipse possim, ius esse iunctionem inducere, cum quia vetita hac, ut iunctio Ecclesiarum, non reperitur: tum quia in iure natura, ac gentium reperitur hac regnorum iunctio approbate, at in Belgio, ubi vnionem voluisse dicitur Hispanus, hoc impedit illam, quod subditi vnionem noluerunt: qui & noluisse potuerunt per placita & conuentionem: nemo mihi à Belgij subditis, nec subditis, ad alios subditos argumentetur.* Itaque Gentilis hic, & iustas causas desiderat, & absolutissimam subiectionem. de causis dicemus *capite proximo*, de absolutissima subiectione quoad Franciam suam, nec ipsi Franci, qui Carolo Magno vnionem proponenti restiterunt, cum Gentili conuenient: & nullarum forte aliarum ditionum Ordines: qui cum Salustio fortè dicent *in Oratione 1. ad Casarem de rep. ordinanda*, cum iam Romæ statum Cæsar immutaret, *Omnes*, inquit, *magna mediocrique sapientia res huc vocat, quæ quisque optima potest, uti dicat.* & sacrorum decretorum argumento dicet ad vniones vocandos esse eos, quorum interest. *Reg. 21. Cancellaria de vnionibus Concil. Trid. s. 7. c. 6.* & vero quod Gentilis ait, non esse coniunctionem regnorum inhibitam, uti Ecclesiarum; esto disertæ leges non sint, similia tamen ex similibus inferri rectè astringit lex *non possum 12. D. de legib.*

Nec vero etiam decrunt qui prohibitam esse censent vel ex communi Regum iuramento, quod inaugurandi præstant, de rebus regni non alienandis: *c. intellectu X. de iureiurand.* vnionem autem importare alienationem: *c. 1. de reb. Eccles. non alien. in 6.* Ideoque in ipsis aliorum inter se regnorum vnionibus solet Castanus Ordinum assensum allegare: *l. 1. c. 4. p. 199. plura vidæ supra c. 4. §. Miscellanea.*

Sed redeamus ad Gentilem, qui & causæ cognitionem

nem requirit. *quæ*, inquit, & alia multa possit & hoc, ut partes vocentur, at in regnorum diuisione dico diuersum ius: Regis tota hac mihi curatio videtur, cuius & regna sunt. ita ille: an idem & alij omnes dicent, non existimo: id tamen conficitur ex Gentili, cognitione causæ opus esse, non per se inuicem regna confluere. Pergit Gentilis, *quid quæso est quod utilitatem, quod necessitatem poscat, atque facit indiçtio, ductio, compositio belli? conficit alia huiusmodi Rex solus, in quibus vrgens necessitas, euidens utilitas postulatur, at satis est si euidens res Regi est, nescis ubi me premit calceus meus intolerabiliter, respondebat Æmilius ei, qui secum disceptabat, ne cum uxore diuortium faceret bona, nec addidit præterea verbum de causa*, ita Gentilis: sed non id omnes gentes, in re tanti momenti, qua vnitur regnum integrum, ac status mutatur. adeoque si lincea circumspectio requiritur, ut leuis etiam rei vnio fiat, ex necessaria, aut euidenter utili causa, *c. exposuisti X. de præbend d. c. i. de reb non alien. in 6.* non exigetur eadem in vniendo toto, quæ in minima parte? in huiusmodi negotio cæca credulitas, & seruilis taciturnitas, irrationabilis assensus non omnibus æquè gentibus placuit; certè non Francis; cum de regno suo Imperio vniendo actum est à Carolo Magno: at ubi sibi aliquid vniendum proponitur, illi facilè id à solo Rege fieri posse senserint. ut Chassanæus *ad consuet. Burg. ubi supra n. 62. 63. 64. 65.* ubi tamen & consuetudinem in patrocinium vocare videtur. Idemque communi Francorum errore labitur *num. 51.* quod Burgundia fuerit vnita de consensu trium Statuum Regni, & dein concessa per modum apennagij, quia veritas est, ut diximus *cap. proximo*, quod sine consensu Statuum Burgundia fuit vnita, & ad querelam Burgundorum ante inauditorum de consensu Ordinum vnio dissoluta, & Burgundia concessa sine mentione appennagij, aut filiorum masculorum, ut probat ipsum diploma quod citabimus. & satis prodit ipse Chassanæus, cum contendit illa di-

plo-

plomatis verba *heredes in legitimo matrimonio procreatos* ex verisimili contrahentium intentione debere intelligi de masculis, cum è contrario verisimilis intentio sit sumenda ex eo quod alias in eodem negotio factum est: *l. si de interp. D. de legib.* atque ipse ibidem docet Burgundiæ Ducatum pluribus successionibus ad fæminas fuisse delatum: imo ipsum concedentem per matrem in illum successisse. quin & Chassan. *d. §. 5. nu. 41. & seqq.* ostendit nullas Franciæ dignitates ad mulieres non descendere, præter ipsum regnum, Ducatū Aurelianensem, Bituric. *num. 50.* & ut vult, Burgundiæ. Itaque mens contrahentium definienda est ex eo, quod ipsi semper, aut plerumque, non quod raro faciunt, eoque quod in ea regione frequentatur. *l. nummus de leg. 3. & qua ibi citat gloss.* sed de hac re infra latius *hoc lib. c. ult. §. Burgund. ducat.*

CAPVT XIII.

Quæ sint iustæ cause contradicendi vnioni?

AVdiamus ipsos Francos Carolo Magno apud Paulum Æmiliū in Carolo Magno coniunctionem Regni Francici cum Romano Imperio suadenti respondentes: *cur milites tuos, regnum tuum, Franciam tuam, Imperij prouinciam facere studes, Imperioque subiicere?* videnturne non iustam causam proposuisse Franci? videnturne cæteræ gentes pepones tantum esse, ac cucurbitæ, an aliquid de ratione participare posse cum Francis? atque libertatem suam, regnorum maiestatem, dignitatem non minuendam postulare, vnionis, & præiudicia deprecari? *Milites*, inquiunt, *tuos* Romanorum iam victores: *regnum*, inquiunt, *tuum*: belli primum iure maioribus, deinde Ordinum senatusconsulto tui omnino iuris à Deo & ense tributum: denique

Fran-

Franciam, inquit, *tuam*, victricis gentis, gloriosi nominis, *Imperij*, inquit, *prouinciam facere*; statum mutare, nomen extinguere, libertatem quam Germanicum Franci nomen refert, *Imperio subiicere*; ita subiectionem interpretabantur Franci, cum Carolus tantum de *unione* proposuisset; *Vnumque* comindatast.

At vero non de triuio veniunt hæ causæ: etiam in Diuorum Concilio, cum apud Iouem statutum esset Troianos latinosque vnire, agitatae sunt; è cælo huc accersuntur: ita enim inquit illa *apud Virgilium lib. 12.*

*Pro latio obtestor, pro maiestate tuorum,
Cum iam connubiis pacem felicibus (esto)
Component, cum iam leges & fœdera iungent.
Ne vetus indigenas nomen mutare latinos,
Neu Troas fieri iubeas, Teucrosque vocari.*

Diuos ergo etiam ea cura tetigit, ne gloria nominis per coniunctionem oblitteretur, vt pacem & communia fœdera habeant, vt alij alterius nomini ditionique non subijciantur, ne subditi, ne prouinciales fiant. Nec vero Poëtarum tantum commenta sunt, multæ sunt prouinciæ eadem à Principibus suis stipulatæ. Brabanti quidem, vt Dux teneatur nomen, & insignia ferre, sigillum peculiare in ea ditione habere. *Ioanne Aragonia Rege*, inquit *Mariana, lib. 19.* *Ferdinandi patre mortuo & illius regni omniumque suorum Principatum possessionibus acceptis: quibus titulus & quo ordine uti deberent ipse & uxor Isabella in literarum & priuilegiorum expeditionibus ad procures, consiliariosque suos retulerunt. quorum cum plures eos Hispania, cuius maiorem partem possidebant, Principes appellandos censuissent: hoc ambitionis & arrogantia nomen esse existimantes, ne Portugallia Nauarraque Regibus iniuriam facerent, admittere noluerunt.*

De libertate, illiusque imagine, vel opinione nenda audiamus iterum Gentilem. *Noluerunt*, inquit, *unionem Belgæ, & cum unione Regem: quia nomen iniustum saepe & quidem solum, mirum: ut homines sub rege*
viverent.

viuentes, nomen regium velut libertatis priuationem exhorruerint, inquit, Plutar. de Romanis: qui reuera ferebant regem Casarem & eundem dici regem non ferebant: & itaque Belgæ sic: quia quantum crescebant honore illo nominis Regij, tantum sibi videbantur decrescere libertate, & vero quantum crescebant ab vnitione, tantum decidebant, & eo amplius multo à priuilegiis plurimis, quæ sunt vita earum prouinciarum. ita Gentilis causam reddit, cur Belgæ in regnum vniri noluerint; & nolle potuisse ait, ijs verbis, quæ proximo capite citauimus.

Argumenta sunt alia plura, quæ iustas causas præbeant aduersus huiusmodi coniunctiones, atque imprimis, quod in rebus nouis constituendis euidentis esse utilitas debeat ut recedatur ab eo iure quod diu æquum visum est: quod omnis nouitas sit odiosa: quod in causis imperiorum omnia etiam tuta sint timenda: quod in illorum vnionibus facile timendus sit aliquis lien, quo veluti in corpore humano excrescente nimium reliqui artus contabescant: quod dum per eas parti ciuium consulitur, pars negligitur, res perniciosissima in ciuitate producat seditio, atque discordia: difficilis in republica possit esse concordia, in qua non idem conducat omnibus. iliades se offerunt malorum quæ timeri possint. neque pauca ex illis complectuntur apud Liuium l. 48. tribuni plebis Camulæi, & latini hominis L. Annij, & Oratio Maximi aliæque vnionem Latinorum cum Romanis disputantes: fœderum iura & commerciorum conuentiones periclitantur. nec omnibus satisfacit illius responsio: ego fœdera faxo firma manu: minus, quod ait Gentilis; erunt, inquit, merito quadam repudianda & reformanda, etiam quæ commoda singulo Regno olim, stare nunc non bene poterunt, aut cum unitis sic tantum, cum uno capite. non omnibus placet huiusmodi repudiatio, aut reformatio: prærogatiuæ etiam regnorum & regum in tricas inuoluuntur. vnde Rex Hispaniæ ex coniunctione nunc tot regnorum prærogatiuam erigit aduersus

D

Regem

Regem Franciæ : quam eo nomine non parum effert Valques *in Præfat. Illust. controuers.* & Florentino Duci aduersus Ferrariensem obfuit mutatio reipublicæ, cui olim debita præcedentia, iam negata fuit. *Decianus l. 3. cons. 19. Ceph. lib. 6. cons. 5.* & quamquam Gentilis in Florentino id probet, quia status reipublicæ non fuerit idem, qui Ducis: in Hispano improbet, qui fuit idem: manet tamen Regibus controuersia, quam nec quidem Concilium Tridentinum voluit definire; sed Oratorem Hispanum extra ordinem collocauit. etsi nec inficiari quis potest plura simul decora coniuncta præ vnico excellere, pluribus simul facibus cōiunctis maius lumen collucescere, pluribus simul lignis maius incendium excitari.

Denique nec minimum ex malis esse potest, quod per huiusmodi coniunctionem regna in extraneam familiam transferantur. vt v. g. coniunctum nunc sit regno Franciæ Nauarræ quod cis Pyrenæum est regnum, si moriatur Ludouicus XIII. & Dux Aurelianensis sine liberis masculis (quod Deus auertat) supersit Aurelianensi filia, regnum Franciæ deuolui ad proximum masculum consuetudine receptum pridem diximus: sed quæ æquitas permittet Aurelianensem filiam, sanguinem Nauarræ, admissis extraneis, excludi a successionem huius Nauarræ? quam aui per nouem sæcula, vt ait Cassianus *lib. 1. c. 4. p. 163.* possederint, neque porro solutio Gentilis omnibus placebit, *Erramus*, inquit, *legulæ cum fori iura eadem & regni facimus: non cernimus iure civili, quod hodie dici meretur gentium, est quidem dubium si materna maternis, paterna paternis redeant: attamen Bartholus & alij magni Doctores sic censent, & æquum dicunt, vt res redeant unde prodeunt: alij tradunt succedere in bonis omnibus pariter omnes. Quæ sententia nec potest hic habere locum, quoniam regna non diuiduntur iure feudistico, quod ubique seruari valde solet in causis Principalibus. id si Cassianus reciperet, videret quam multæ, quas mouet, triæ soluerentur, quibus ad nexum Coronæ Francicæ*

cicæ ex alijs cupit decerpere. Sed pergat Gentilis: *Anglica*, inquit, *Anglis*, *Scotica* *Scotis* redeunt procul dubio. & sic ubique sanè tenet consuetudo, etiam cape tu illa *unionis Ecclesiarum*: cessante causa *unionis*, cessat *unio*. & cessante *unione* reuertuntur in antiquum statum omnia: infirma hac obiectio est omnino, non solū ominosa. Ita ille. sed absit quidem omen, ego tamen fideiussor esse nolim pro infirmitate obiectiois; & in pristinū restitutionis, solutionisve *unionis*: cuius causam utique *Cassani* similes vmquam cessare negabunt: videlicet magnitudinem prorogationemque *Francisci Imperij*: si concederent, viden' an non multa ex lilij *Frācicis* folia decident? plurima omnino.

CAPVT XIV.

Quæ ex dictis consequentia?

SAlicarum legum *unionumque* argumenta *Cassano*, *Arroyo*, alijsque *Francis* perpetua, & quæ generalia diximus iam dissoluimus, antinomias perspeximus, quibus non minus se ipsos, quam alios impugnent, aut si in ipsis admittenda sunt, aliorum Regum Principumve, aduersus quos dissentant, in contrarium iura stabiliant; titulos, actus, contractus, testamenta, codicillos, inuestituras comprobent; neque enim video vllum Principatum esse, quem *Cassanus* *Francis* voluerit vindicare, quin aliquibus munimentis, qualia *Francis* utilia facit, alijs Principibus asseri defendique possit. & vero, ut daremus non paucos aliter aliquando obuenisse, per vim aut titulos iure nullos, ut passim sibi aduersarios indigerat *Cassanus*; tamen etiam diximus *cap. 3.* omnia *Europæi orbis* regna domestico iure esse firmata, & *Romanis* legibus soluta, ex quibus *Cassanus* nullitatum argumenta accersit: adeoque in harum quæstionibus ius gentium solum vires habere: at ex eo nati contractus, si consensum potestatemque contrahentium habent, nullam agnoscunt nullitatem: *l. 5. D. de iust. & iur.*

& quæ iure Romano sunt inductæ, eodem omnes per annos triginta tolluntur: *l. omnes C. de trig. & 40. an. præscript.* qui in Francia etiam & alibi maturius. Superest ergo, quod initio proposuimus, post argumenta generalia dicendum, ut de pactis pacis, fœderibusque seruandis agamus. sed id antequam faciamus, coronidis vice visum est hic disquirere, an iniquæ sint omnes regnorum olim iniquè quæditorum possessiones, an si quæ sint titulorum vitia, etiam longæua possessione euanescent; an æterna veteribus dominis vindicatio competat. & de Belgicis prouincijs nonnihil differere aduersus ea, quæ Callanus de illis in medium proiecit.

CAPVT XV.

An æterna sint regales actiones, regnorumque vindicationes? an nullo temporis lapsu, nulla præscriptione tollantur? an iniqui omnes illorum, quæ non secundum leges sunt olim parta, possessores?

MVtat Deus tempora, & ætates, transfert regna, atque constituit. Dan. 2. balteum regum dissoluit, & præscindit fines regnorum eorum. Iob 12. subiicit gentes, & dorsa regum vertit, gloriosos terra humiliat, portas æneas conterit, & vectes ferreos confringit. Isaia 45. regna à gente in gentem transfert: Eccles. 10. ille monarchias Assyriorum, Chaldæorum, Græcorum, Romanorum instituit: ipse dicit Regi apostata, & vocat Duces impios. Iob 34. sicubi verum est, quod multi hodie opinionibus suis accommodant, non iisdem legibus hæredia priuatorum regi, & regna; hoc in casu sanè maximè obtineat. Summum sane illud Numen causas mortales superat, quibus regna constituit, atque transfert; etiam per eos, quos ipse vocat apostatas, & impios: & tamen consilio suo res humanas subiicit atque accommodat: ut etiam ignari diuinis seruiant mysterijs. inde fit, ut etiam si regnorum primordia fuerint iniqua, primi Reges tyranni,

robusti venatores, scelerati inuasores, restitutioni obnoxij, c. *sicut X. de iureiur. Azor. instit. Moral. p. 2. l. 11. c. 3. q. 6.* populi tamen deinde Imperio assuefacti excuti illud nolint, quietem præferant, tranquillitatem anteponant, eorum assensu iniquæ possessiones iustificentur. *Azor. ibid.* sic stabilito Julij Cæsaris Imperio Tacitus l. 1. ann. *occisus dictator Cæsar aliis pessimum, aliis pulcherrimum facinus videbatur.* pessimum sane: quippe iam is erat rerum status, *ut necesse esset reipub. per unum consuli, l. 2. §. 11. D. de orig. iur.* idem testatur Tacitus & Dion, itaque cum resp. mutatione in peius rueret, multarum rerum natura etiam mutatur. *Omnes, inquit Sallust. de bell. Ingurth. rerum mutationes, cædem, fugam, aliaque hostilia portendunt. ut latius diximus in Iud. l. 4. c. 33.*

Quanta incommoda secuta sunt cum Urbanus IV. S. Pontifex Carolum Andegauensem ad regna Siciliae vocauit? quanto sanguine parta illi victoria! quam indignè securi subiecit Coradinum vltimum Othonianæ gentis Principem? quantum sanguinis in Vesperis Siculis, quas vocant, fusum! quo bono publico res videri cuiuspiam posset redigenda ad statum illius temporis, quamuis ius suppeteret? subiicere rursus tot capita Christiana eidem fistulæ cuiuspiam videri possit publicum bonum? an posset ab æquo animo eiusmodi tyrannis restaurari? non videantur iure cecidisse potius inuestiturarum, qui potestate ita sunt abusi? familia Aragonica exclusis Andegauensibus, ab alijs Pontificibus inuestita, non turbanda nunc etsi Petrus fortè Aragonius initio non iustè bellasset? quod arguit Cassanus: cui tamen respondimus *supra c. 4. §. inuest. sub fin.* itaque cum sine reipub. graui incommodo nihil potest innouari, cum periculo cladis publicæ susque deque vertenda non sunt, quæ publico iam quasi consensu sunt stabilita. cum enim regnorum institutio inuenta fuerit populi causa, non Regum; admodum errant, qui ex initijs regnorum iniquam perpetuò possessionem esse constituendam, sicut priuatorum

fundorum existimant: sed vero ex fine institutoque suo quiete, tranquillitate, salute populi. vt si vñquam veram causam habeat lex illa XII. tabularum, *salus populi suprema lex esto*, profecto hac in causa est supremæ veritatis. eumque fuisse sensum semper Ecclesiæ facile colligas, si actiones expenderis. regnorum sane paucorum primordia iusta probaueris, non monarchiarum, quas diximus, non Gothorum, Francorum, Wandalorum, Agarenorum, Hunnorum, Suecorum, Danorum, Pictorum, Saxonum, Normannorum, Britonum, aliarumque gentium migrationes, alienarum terrarum inuasiones: & tamen quot ex his iusta regna constituta sunt, iusti Reges, iusti possessores habiti? *latius habet Armacan. in Mart. Gall. l. i. c. fin.* primus Romanorum Imperator, qui fidei Christianæ dogmata fuit amplexus, Constantinus, diuinitus quidem conuersus fuit, apparentibus ei Apostolis Petro ac Paulo, à sanguineo infantium balneo abstinere iubentibus, & quærere Siluestrum Papam, ab eoque, quid pro sananda corporis, animæque lepra sibi faciendum esset, edoceri: at ille Christianis institutis eum imbuere, Christi lauacro abluere, præcepta tradidit: nihil tamen vt Imperio, primitus iniuste parto, multis iniustis bellis aucto, se ipse abdicaret, illudve minueret: quinimo multa ille exinde bella pro Imperio gessit, multa ille Ecclesiæ donaria tribuit ex Imperij bonis, suscipiente Siluestro, basilicas ædificauit instruente Siluestro; tametsi ex fide nostra eleemosynæ recipi non debeant ex rapina: non dimittatur peccatum nisi restituatur ablatum: retento tamen Imperio dimissa sunt Constantino peccata, sanitas baptismo restituta: miraculo Imperium, etsi inique magna ex parte olim conquistum, approbante. an non eadem dicemus de baptismo Clodouæi, vbi ampulla chris-matis miraculose subministrata fuit? vt *Mars Gallicus l. i. c. 2.* & quos citat, & tamen non id egit Remigius vt regno cederet, sed tamen vt ablata Ecclesijs regni Francorum restitueret: *neque prius*, inquit ipse

D.Re-

D. Remigius, in testamento quod refert Miræus in Cod. donat. piar. c. 1. de regno eius, quantus passus est pedis, Ecclesia Rhemorum iungere volui, donec, ut hoc omnibus Ecclesiis adimpleret, obtinui. Constantini Clodouæique vestigia secuti sunt multi deinde Imperatores, re ac nomine Christiani. quorum etiam aliqui inter Diuos sunt relati, etiam post imperium à Francis ad Germanos translatum: ut S. Henricus. tametsi Cassanns, Arroyius, & similes iniuste translatum velint, inuasum, restituendum clament. eadem alijs regibus regnisque obtigerunt: Carolus etiam Magnus, quem Germani Francique tanti faciunt, qui proximè aberat ab eo, qui primus Mero-vingorum exclusis iustis hæredibus regnum Francorum in domum suam intulit, nonne & ipse Cælitibus ascriptus est? Ludouicus IX. nonne & ipse inter Sanctos enumeratus, etsi per Hugonem Capetum Rex factus sit, qui Carolingos non ita pridem eiecerat? Stephanus Hungariæ Rex Sanctis etiam ascriptus. Hunnorum hæres; an semper & vndequaque iustorum? Omitto nunc quod superius tetigi, capere successores alios titulos, dotium, donationum, transactionum, emptionum, belli, pacis, transactionis, alios iustos iniustis principijs subnasci, ex quibus, etsi in se, aut ciuilitè nullis, præscribitur tamen: l. si profundo C. de transact. credi etiam posse iustos fuisse titulos, qui non fuerint: vnde titulus *pro heredede*: & cum omnes peculiare deficiunt, iustum facile dari titulum *pro suo*: quem leges nostræ validum agnoscunt, & optime locum habet in successoribus vtique ignaris auctorum factorum, iurisque ex illis nascentis, quod & in regnis præscribendis recipit Azor. *Inst. Moral. t. 2. l. 11. c. 3. q. 6.* quod quis non credat & olim contingere potuisse, qui expenderit quam diuersimode, ut quisque affectus est, initia, causæ, iustitiæque bellorum hodie describatur, quantis Mercurij Francici, Germani, Belgici alijsque, qui neutri etiam sint, interstitijs dissideant! ut optime Tacitus; *maxima quæque ambigua sunt, dum alij*

quoquo modo audita pro compertis habent, alij vero in contrarium vertunt, & gliscit utrumque posteritate. & iterum, nimia charitate, & caterorum odio, quamuis fabula & immania creduntur. denique idem histor. l. 1. veritas pluribus modis infracta, primum inscitia reip. ut aliena, mox libidine assentandi, aut rursus odio aduersus dominantes, ita neutris cura posteritatis inter infensos, vel obnoxios. an non licebit posteris factorum veritatem ignorare, quam nesciuerint ipsi, qui res gestas in theatro præsentes spectarunt? atqui ex facto ius oritur: atque huius ignorationem asseclam habet illius ignorantia: quam leges tamen in eo, quinon gesserit, excusatam habent; adeoque in hærede successoreue, quare Vasquez *Illust. contr. l. 2. c. 73.* ex professo hanc tractans quæstionem, etiam iure canonico hæredem longissimo tempore præscribere docet, si à sua persona inchoet: neque in realibus malam fidem in eum à defuncto transire, aut hunc repræsentari, cum à se hæres inchoatam tantum allegat. præscriptio temporis longissimi, iure Digestorum ignota erat, & de ea non agit, sed de ea quæ est tantum longi temporis lex *cum hæres D. de diuer. præscript. cum simil.* quæ obijci hic solent, quas plenè Vasquez dissoluit. & maximè considerari hæc possunt in bello olim quæsitis, cuius iustitia apud viuos sæpe, apud posteros plerumque in obscuro est. porro cæteras titulorū positiui iuris nullitates tempus facile etiam absument. At, inquis, regna non pati præscriptionem, supra Romanas leges esse, quæ tamen etiam iura regia, adeoque maximè Coronam ipsam ab ea eximunt: *tit. C. ne rei Dominica vel templor.* quin & eneruantur ea, quæ sub tyrannis, regnorumue inuasoribus acciderint: *tit. de infirmendis his C. Theodos.* unde & subuentum est antiquis possessoribus victis in Africa Wandalis, quam octuaginta amplius annos possederant; & in Hispania Gothis. Sed præterquam quod hæc expulsis Wandalis Gothisque victis iure belli acciderint; cuius tempore cessat omnis præscriptio; non autem defectu

fectu legitimæ præscriptionis nihilominus concedam Cassano Francisque ut ab Imperio Romano, ita & à legibus Romanis exemptos esse eos, dummodo patiantur legem, quam tulerint, ac iure, quod in alios statuerint eadem causa subnixos, eodem ipsi utantur. videntur ut alios nullæ iam leges Salicæ constringant, qui Salicis non subsint? si qui potuerint Romana arma excutere, Romanis legibus soluti sint: qui potuerint Salico-Francica arma excutere, Salico-Francicis legibus non posse ligari? cur illæ ergo toties ad hoc forum citantur, in hanc actionem veniunt? cur etiam Romanæ leges ijs obijciuntur, quorum sedes stabilitæ sunt in excidio potestatis Romanæ, suis in ditionibus, non minus quam in Salicis? cur tot actuum contractuumve nullitates a Cassano obiectantur, quæ nullo gentium iure inuentæ sunt, sed Romani tantum iuris specimen præferunt? Sed redeamus ad iura præscriptionum: ciuilia quidem Romanorum duntaxat illa Cassanus facit, & rectè, si originem tantum spectes: non item si usum, prorogationemque, adeoque iustius æquius dixit Albericus Gentilis in *disput. union. Mag. Britan.* ius illud ciuile dici hodie mereri ius gentium, quippe omnes pæne hodie illo utuntur in supplementum legis domesticæ.

Gentium ius est quod sibi gentes constituerunt: §. *iur. autem gent. Inst. de iur. nat. gent. & cui.* non illud immutabile est, ut quod est naturæ: itaque si quod olim gentes constituere, displicuit postea, aliudque placuit constituere, ius iterum erit hoc gentium. quomodo nunc gentium Christianarum est, ne bello capti, secus quam olim, fiant serui. & memorat Tacitus crudeliora fuisse ideo bella sub Othone, Vitellio, Vespasiano ciuilia, quod iam desierat iure gentium Italicarum captorum bello Italorum seruitus, ideoque non seruari iam sed occidi solerent, nisi forte consanguinei aut affines lytrum soluerent. Itaque quamuis præscriptio commentum sit ciuile, tamen usu omnium nunc est gentium Christianarum:

rum: valebit ergo inter omnes Christianos: eoque magis quod in personalibus contractus regantur iure loci quo initi sunt, in realibus iure rei sitæ res iudicentur. Itaque petitor non, quid domi suæ sit iuris, allegare potest, sed quo contractum est, quo res aut regna sunt sita: *secundum ea quæ diximus supra c. 3.* ubi & Francos de se statuisse alias retulimus. Porro quæ uspiam in Europa gens est, quæ non receperit ius præscriptionum, etsi quædam illius capita varietur? certè nulla ex ijs quarum regna petit Cassanus. & vero magis id eo concedendum est, quod quaqua versum patet fides Christiana, etiam Ecclesiæ decreta auctoritatem inueniant, & ab his probentur iura præscriptionum. *tot. tit. X. de præscriptionibus.* quini- mo, cum in his agatur de materia peccati, leges canoni- bus cedunt, *c. fin. X. de præscriptionibus*, ideoque quamuis fur non usucapiat quidem triennio, tamen longissimo triginta annorum spatio, quamuis sine titulo, & mala fide aduersus omnes personales realesve actiones præscribitur. *l. omnes C. de præscrip. 30. vel 40. annor.* & ni- hilominus & hoc ipsum per canones emendatur, & possessor malæ fidei nullo vmquam tempore præscribit. *c. possessor. de reg. iur. in 6.* alioquin etiam aduersus Eccle- siam Romanam, & quantumcumque privilegiatas cau- sas tam per leges *nouell. 10. vt Eccles. Rom.* quam per ca- nones præscribitur *c. 13. 14. X. eod.* præscribitur, etiam aduersus iura Regia: si credimus probatoribus auctori- bus, quare Azo in *summa C. ne rei Dominic. vel templ.* recte dicit per leges sub isto titulo locatas longi temporis præscriptionem cessare, sed non longissimi in *tit. seq. per Iustin. in l. omnes* introductam, & *l. inter C. de sacrosanct. Eccles.* vt tam res Dominicæ quam templorum sæculari præscriptioni subiaceant: & vt de rebus templorum cer- tum est, ita de rebus Dominicis credendum. & ita à suprema Belgij Curia sæpius iudicatum dicit Christin. *vol. 4. d. 83.* tamen si Franci nonnulli dissentiunt, tamen *d. l. 1. C. de quadrien. præscript. l. intra D. de diuers. præscript.*

script. l. is §. Diuus l. fin. D. de iure fisci sunt liquidæ. Sic etiam feuda (ex quorum iure ad maiores dominatus I C. quin & Cassanus frequenter argumentari solēt) præscriptionibus subiiciuntur. *l. 2. t. 26. §. si quis 1. in vsib. feud.*

Quod si his credere non lubeat, negabo illos Reges iterum, illos Principes, quibus diem dicit Cassanus Romanis etiam legibus teneri. quin & Principes per Romanas leges dicam legibus esse solutos, imo & dum Reges inter se colliduntur, utrosque disputare ut vicinos neutros ut subditos, ut neutrorum armis, ita neutrorum legibus obstrictos. itaque omnia axiomata inter subditos usurpata, in mutuis Regum controuersiis auctoritate vacua, atque per erga esse: inter hos de iure gentium, de pactis, conuentis, fœderibus, iure belli, ac pacis agendum esse. *l. ex hoc iur. D. de iustit. & iur. d. §. ius autem inst. eod.* quo ignotæ sunt omnes nullitates Cassani, si modo consensus adsit, & ij quorum res est in sua sint potestate.

Præterquam autem quod diximus gentes omnes Christianas hodie iure præscriptionum canonibus etiam non Romanis tantum legibus approbato uti, etiam illud obseruari vndequaque notum est, ne actiones regales armis instituantur ad illa petenda à centenorum & millenorum annorum possessoribus, quorum tituli, ut belli Troiani, gemino petantur ab ouo. etiam in sacris literis tot annorum contempta auctoritas, quasi gentium iure improbante, arguitur. sic contendit Iephthe *Iud. c. 11.* cum rege Ammon ex iure belli & possessionis post trecentos annos repeti terram, quam dicebat suam, occupatam ab Israel, quando ascendit de Ægypto, quare, inquit, tanto tempore nihil super hac repetitione tentastis? & infert, igitur, non ego pecco in te, sed tu contra me malè agis, indicens mihi bella non iusta: nec tamen adhuc ibi Romanæ leges de præscriptionibus erant, sed rei æquitas, ac gentium usurpatio. propterea pergit Iephthe confidenter: iudicet, inquit, Dominus, arbiter huius diei inter Israel &

inter filios Ammon: & Iephthe victoriam obtinuit, adeoque iudicium Domini pro causæ æquitate, ac possessione tam diuturna. quare rectè Grotius de iur. bell. l. 2. c. 4. longæua possessione dominia iure & sensu gentium acquiri, etiam Imperia, & summa iura. vbi similia Laconum Græcorum, Romanorum, aliorum exempla. vt frustra post tanta temporum spatia de hypocondriacis titulorum quorundam nullitatibus toto volumine argutetur Cassianus.

Nunc igitur quod attinet ad restitutiones veterum possessorum, pulsis Wandalis Gothisque, in vetera bona remissorum, non tam iuris Romani ciuilis est, restitutionisve prætoris in integrum, quam beneficium victoris, seu postliminiij iuris gentium, vt bello receptis ijs, quæ bello capta fuerint, omnium iura in pristinum statum restituantur. vt optimè animaduertit Grotius *de iur. bell. l. 3. c. 9. num. 13. ex l. si captiuus §. verum D. de capt. verum est*, inquit Pompon. *expulsis hostibus ex agris, quos ceperant, dominia eorum ad veteres dominos reuerti. aduersus quos pendente bellica lite præscribi non potuit.*

Nec inutilis tamen fuit ea olim Imperatorum declaratio: quippe qua militum præfectorumque cupiditas coercita sit. ob quam etiam hodie sæpius quæritur quanto tempore res præsertim mobiles in hostium manibus fuisse oporteat, antequam milites, qui armis receperint, veteribus dominis restituere teneantur, & noctem vnā sufficere, seu domini à persequendo cessationem censeat Malder. *de iust. tract. 40. d. 6. assert. 5.* & posteriori iuri id Grotius *l. 3. c. 9. n. 14, 15.* ascribit.

Itaque quo spectat hæc dissertatio, quamuis regnorum primordia sæpe non iusta videantur, tamen multa sunt arcana rerum, sæpe latet in puteo veritas, aliæ armis causæ prætexuntur, aliæ reuera subsunt, multa sunt assentatorum mendacia, multa scriptorum blandimenta, multa tractatum regionum secreta, multa iniquis rebus iusta agnata aut subnata, conuentiones,
trans-

transactiones, pacta, fœdera, aliaque, ob quæ iustè possessio retineatur, quæ olim iniustè fuerit quæsitæ, alia pro derelictis olim habita, quam causam Grotius satis expendit, *de iure bell.* l. 2. c. 4. aliorum titulorum nullitates præscriptæ, vitiaque temporis lapsi auctoritate, iudicio gentium extincta, vindicationes emortuæ sint, iura fœderibus sopita, dominia translata. Ideoque si in priuatis negotijs commodum possidendi in eo leges esse voluerint, quod etiam si eius res non sit qui possidet; si modo actor non potuerit suam esse probare; remaneat in suo loco possessio; §. *commodum instit. de interd.* atque in dubio melior est conditio possidentis: c. *in parè de reg. iur. in 6. c. cum sunt partum. eod.* non facile oportet Reges longæuos possessores sedibus suis depellere. quod quidem, vt quoad omnes gentes æquum est: ita maximè attendi oportebit historicis scriptis regna non vindicari, ea esse petitorum non probari, alijs opus esse munimentis, quibus plurium præsertim sæculorum auctoritas subuertatur, vt vaniloquentia iudice Tacito etiam sit, nunc in controuersiam vocare an rectè Imperium Byzantinis ablatum, Carolo Magno & per eum Franco-Germanis à Pontifice Leone concessum; à Franciæ Regibus in Germaniam reuocatum, ad Berengarium aliosque Italos intermedio tempore traductum: aliosque veteres titulos regnorum per plura sæcula obsoletos facere rediuiuos, interruptasque possessiones post tanta temporum spatia velle redintegrare.

C A P V T X V I.

De Belgicæ seu inferioris Germaniæ prouincijs.

A Nimus mihi fuerat initio nullam specialiter cum Cassano suscipere controuersiam, sed illa tantum discutere quæ generalia sunt argumenta, præsertim ad-